

Rapport
2021:16

Deltakerundersøkelsen for lærere 2021

Resultater fra en spørreundersøkelse blant lærere som har tatt videreutdanning innenfor strategien «Kompetanse for kvalitet»

Cay Gjerustad, Cathrine Pedersen, Siri Brorstad Borlaug

Rapport
2021:16

Deltakerundersøkelsen for lærere 2021

Resultater fra en spørreundersøkelse blant lærere som har tatt videreutdanning innenfor strategien «Kompetanse for kvalitet»

Cay Gjerustad, Cathrine Pedersen, Siri Brorstad Borlaug

Rapport	2021:16
Utgitt av	Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse	Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.
Prosjektnr.	21149-4
Oppdragsgiver	Utdanningsdirektoratet
Adresse	Postboks 9359 Grønland, 0135 Oslo
Fotomontasje	NIFU
ISBN	978-82-327-0529-0
ISSN	1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Rapporten presenterer resultater fra Deltakerundersøkelsen 2021, en spørreundersøkelse rettet mot lærere som har tatt videreutdanning i regi av strategien *Kompetanse for kvalitet*. Hensikten er å undersøke lærernes opplevelse av videreutdanningen de har tatt.

Cay Gjerustad, Cathrine Pedersen og Siri Brorstad Borlaug har stått for innsamling av data, analyser og rapportskriving. Jens B. Grøgaard har lest gjennom og kvalitetssikret rapporten.

Vi ønsker å takke de mer enn 2000 lærerne som tok seg tid til å svare på spørreundersøkelsen.

Oslo, 30. september 2021

Vibeke Opheim
direktør

Roger André Federici
forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning.....	10
1.1 Videreutdanning i Kompetanse for kvalitet	10
1.2 Videreutdanning for lærere – hva vet vi?	11
1.3 Hvilke effekter kan vi forvente av videreutdanning?	14
1.4 Organisering av rapporten.....	15
2 Metode og datagrunnlag	16
2.1 Gjennomføring av undersøkelsen	16
2.2 Beskrivelse av lærerne	20
2.3 Frafall	21
2.4 Oppsummering	23
3 Rammene for videreutdanning	24
3.1 Motivasjon for å ta videreutdanning	24
3.2 Tilrettelegging for studiet	26
3.3 Kultur for kunnskapsdeling ved skolen.....	28
3.4 Oppsummering	29
4 Opplevelse av studiet.....	31
4.1 Hva er viktig for læringsutbytte?	31
4.2 Arbeid med studiet mellom samlingene	33
4.3 Undervisning på nett	35
4.4 Videreutdanning under korona	36
4.5 Veiledning	38
4.6 Faglig nivå og relevans	40
4.7 Opplevd kvalitet	43
4.8 Oppsummering	45
5 Utbytte av studiet	47
5.1 Læringsutbytte.....	47
5.2 Læringsutbytte veiledning.....	50

5.3	Studienes opplæring i bruk av digitale ressurser	51
5.4	Overføring av kunnskap.....	54
5.5	Oppsummering	57
Referanser.....		59
Vedlegg.....		59
Tabelloversikt.....		65
Figuroversikt.....		66

Sammendrag

Denne rapporten handler om læreres opplevelse av å ta videreutdanning innenfor satsingen *Kompetanse for kvalitet*. Tallmaterialet er hentet fra *Deltakerundersøkelsen 2021*, en spørreskjemaundersøkelse rettet mot lærere som tar videreutdanning innen satsingen *Kompetanse for kvalitet*. Yrkesfaglærere som tar videreutdanning innenfor satsingen *Yrkesfaglærerløftet* presenteres i en egen rapport – *Deltakerundersøkelsen for yrkesfaglærere* (Pedersen, Gjerustad og Borlaug, 2021).

Undersøkelsen gikk ut til alle lærere som tok videreutdanning i skoleåret 2020/2021. Deltakelsen ble på 51,9 prosent.

Lærerne forteller at de opplever studiene som relevante og av høy kvalitet. Egeninnsats, motivasjon og arbeid mellom samlinger vurderes som særlig viktig for å få et høyt læringsutbytte.

Motiverte deltakere, men betydelig variasjon i kunnskapsdeling

Utvikling av egen kompetanse og kunnskap framstår som de viktigste grunnene til å ta videreutdanning. Videre oppgir en av tre å bidra til utvikling av skolen de jobber på som en svært viktig grunn til å studere. Nesten en av tre svarer at ny kompetanseforskrift er en svært viktig grunn til å studere.

Det framstår som ganske tydelig at skoleledelsen ønsker at lærerne skal ta videreutdanning. To av tre lærere er enige i utsagnet om dette. Andelen som svarer slik står i kontrast til andelen som opplever at skoleledelsen etterspør det de har lært på videreutdanningen, hvor 15 prosent er enige, mens 48 prosent er uenige. Generelt peker svarene på spørsmålene om kunnskapsdeling på betydelig variasjoner mellom skolene.

Egen innsats viktig for læringsutbytte

Lærerne peker på individuelle og tradisjonelle metoder som viktigst for utbyttet. De tre elementene i videreutdanningen som flest mener er viktig for læringsutbyttet handler alle om egen tilnærming og innstilling: egeninnsats, motivasjon og arbeid mellom samlinger. I tråd med dette er det mange som oppgir at de har jobbet

aktivt med studiet mellom samlingene. Andelen som har jobbet aktivt varierer noe mellom faggrupper og mellom studiesteder. Forskjellene kan både komme av ulike forventninger til arbeid mellom samlinger, og at det vil være lettere å jobbe med noen fag mellom samlinger framfor andre.

Nettbaserte samlinger kan ikke erstatte fysiske samlinger

Korona har påvirket videreutdanningene ved at det har blitt færre fysiske samlinger og mer nettstudier enn planlagt, forteller et flertall av lærerne. Majoriteten opplever likevel ikke at læringsutbyttet av studiene har blitt redusert som følge av koronasituasjonen.

Lærerne uttrykker at de har positive erfaringer med den nettbaserte undervisningen som har vært under koronaperioden, men flest foretrekker fysisk undervisning framfor digital. Hele 60 prosent har blitt mer positive til nettbasert undervisning under korona. Samtidig er nær halvparten uenige i at nettbaserte samlinger og forelesninger kan erstatte fysiske.

Videreutdanningene oppleves som relevante

Videreutdanningene ser i stor grad ut til å svare på lærernes behov. Mange opplever dem som relevante. Over halvparten svarer at studiene har kombinert teori og praksis på en god måte og at de har vært praksisnære. Det er variasjon i lærernes opplevelse av dette etter faggruppe og studiested.

De fleste lærerne opplever kvaliteten på videreutdanningen som svært god eller god. Deltakerne forteller at videreutdanningen bidrar til økt motivasjon og engasjement, faglig utbytte og endringer i undervisningen.

Nesten alle er motivert for å ta i bruk det de har lært

Nesten alle svarer at de er motivert for å ta i bruk det de har lært på studiet, og at de forstår hvordan de skal bruke det i eget arbeid. Det er noe variasjon i andelen som er svært motivert etter faggruppe, med det er flest som svarer slik i gruppen praktiske og estetiske fag, og færrest i gruppen matematikk. Over halvparten er enig i at de har brukt mye tid på å forstå hvordan de kan anvende det de har lært. Altså er det en betydelig andel som har måttet jobbe for å oversette det de har lært til noe de selv kan bruke.

De som underviser på studiet, medstudenter og kolleger framstår som viktige i arbeidet med å oversette studiet til praksis. I underkant av halvparten av læreren svarer at disse gruppene har vært viktige for dem i arbeidet med å ta i bruk det de har lært på videreutdanningen.

Korona ikke viktig grunn til å slutte

Viktige årsaker til å slutte er praktiske forhold som sykdom, familiære forhold og vansker med å være borte fra jobb, og forhold knyttet til studiet som at det var krevende eller ikke svarte til forventningene. Å bytte jobb eller å ikke komme inn på studiet de ønsket framstår som viktige årsaker til at lærere aldri begynte på videreutdanningen. Noen forklarer frafall med situasjonen med korona, mens det store flertallet oppgir at korona ikke var viktig for dette i det hele tatt.

1 Innledning

Denne rapporten handler om læreres opplevelse av å ta videreutdanning innenfor satsingen *Kompetanse for kvalitet*. Tallmaterialet er hentet fra *Deltakerundersøkelsen 2021*, en spørreskjemaundersøkelse til lærere som tok videreutdanning i skoleåret 2020/2021. Yrkesfaglærere som tar videreutdanning innenfor satsingen *Yrkesfaglærerløftet* presenteres i en egen rapport – *Deltakerundersøkelsen for yrkesfaglærere* (Pedersen, Gjerustad og Borlaug, 2021).

Rapporten tar opp temaer som tilrettelegging for videreutdanningen, opplevelse av studiet, opplevd læringsutbytte og studier under korona. Det er planlagt en oppfølgingsundersøkelse høsten 2022, der de samme deltakerne skal få spørsmål om hva de sitter igjen med når de har fått anledning til å bruke det de lærte i videreutdanningen.

Deltakerundersøkelsen har vært gjennomført siden 2010, og årets rapport er den 12. i rekken. Siden oppstarten har spørreskjemaet blitt endret i takt med nye kunnskapsbehov. Årets spørreskjema har blitt betydelig revidert, men inneholder også spørsmål som har vært med tidligere. I årets undersøkelse er det nye spørsmål om hva ved studiet som har vært viktig for egen læring, studier under korona, bruk av digitale hjelpemidler og bruk av den nye kunnskapen.

1.1 Videreutdanning i Kompetanse for kvalitet

Strategien *Kompetanse for kvalitet* ble opprettet i 2009 for å styrke læreres kompetanse. Målgruppen var lærere i grunnskolen, videregående og i voksenopplæringen. Senere ble også skoleledere og kulturskolelærere en del av målgruppen. Strategien har siden blitt videreført (Kunnskapsdepartementet, 2011). Den nåværende strategien beskrives i dokumentet *Kompetanse for kvalitet – Strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere frem mot 2025* (Kunnskapsdepartementet, 2015). Hovedmålsettingen er at:

Videreutdanningen skal bidra til god faglig og pedagogisk kvalitet i grunnopplæringen for å styrke elevenes læring, slik at de er godt rustet for livslang læring, for fremtidig arbeidsliv og for aktiv deltakelse i samfunnet. (Kunnskapsdepartementet, 2015:5)

Kompetanse for kvalitet er et samarbeid mellom staten, arbeidstakerorganisasjonene, kommuner og fylkeskommuner (skoleeiere), Kommunenes Sentralforbund og universiteter og høyskoler. Partene har ansvar for ulike deler av strategien og bærer sammen ansvaret for at den kan realiseres.

Det er en målsetting at fag og områder med behov for å styrkes, skal prioriteres. I inneværende strategiperiode er det engelsk, matematikk, norsk, norsk tegnspråk og samisk som er særlig prioritert. Innen 2025 må lærere på barnetrinnet ha minst 30 relevante studiepoeng i disse fagene for å undervise, mens lærere på ungdomstrinnet må ha minst 60 studiepoeng i disse fagene og 30 studiepoeng i andre fag. Kompetansekravene har hatt stor betydning for videreutdanningen i *Kompetanse for kvalitet*, og andelen som studerer for å oppfylle de nye kompetansekravene har økt kraftig etter 2016. De siste årene har rund en av fire oppgitt at de studerer for å oppfylle de nye kompetansekravene.

I de første årene med videreutdanning innen strategien *Kompetanse for kvalitet* ble lærerne frigjort fra deler av stillingen sin for å studere. Dette kalles *vikarordningen*. Fra studieåret 2014/2015 ble det mulig å velge en annen finansieringsordning, *stipendordningen*. Lærere som velger denne ordningen, får et stipend i tillegg til lønna. De beholder i utgangspunktet sine vanlige arbeidsoppgaver, og dersom de trenger å frigjøre tid til studiene må de avtale det med sine ledere.

Deltakernes erfaringer med studiene i satsingen *Kompetanse for kvalitet* har vært undersøkt flere ganger tidligere, og resultatene fra undersøkelsene er publisert i årlige rapporter (Rambøll, 2010; Oxford Research, 2011; Oxford Research, 2012; Gjerustad og Kårstein, 2013; Gjerustad og Lødding, 2014; Gjerustad og Salvanes, 2015; Gjerustad og Næss, 2016, Ulriksen og Gjerustad, 2017; Gjerustad og Ulriksen 2018; Gjerustad og Pedersen, 2019; Gjerustad og Bergene, 2020). I publikasjonene kommer det fram at deltakerne i hovedsak har positive erfaringer fra studiene de har tatt. De forteller at de har utviklet seg faglig, og at de har endret egen undervisning.

1.2 Videreutdanning for lærere – hva vet vi?

Etter- og videreutdanning av lærere har vært undersøkt i flere internasjonale studier, og det foreligger mye teori og empiriske funn som belyser temaet. Den internasjonale litteraturen skiller i liten grad mellom etter- og videreutdanning, men omtaler begge deler som «professional development» (Kennedy 2016; Desimone mfl. 2009). I en norsk kontekst refererer videreutdanning til utdanning som gir lærerne studiepoeng, mens etterutdanning inkluderer alle andre former for kompetanseheving (Tømte mfl. 2016). Videreutdanning vil i de fleste tilfeller foregå utenfor skolen, på et universitet eller en høyskole. Etterutdanning kan også foregå

på slike steder, men også på hver enkelt skole. Videreutdanning vil vanligvis inkludere et mindretall av lærerne ved en skole, mens etterutdanning kan inkludere alt fra en lærer til hele kollegiet.

Det er mange hensyn som skal tas for at lærerne skal få anledning til å studere, få økt sin kompetanse og faktisk ende opp med å gjøre en bedre jobb som lærer. Vi skal her gå gjennom hvilke forhold som ansees som betydningsfulle for at videreutdanningen lykkes. Gjennomgangen er i hovedsak basert på tre sentrale studier av Penuel og kolleger (Penuel et al., 2007), Kennedy (2016) og Garet og kolleger (Garet, et al., 2001). I studiene peker forfatterne på områder de mener er viktige for lærernes utbytte:

Innretting av videreutdanningen: Penuel og kolleger (2007) skiller mellom tradisjonell og reformbasert utdanning. Tradisjonell betyr i denne sammenheng at en foreleser underviser for lærerne, mens reformbasert vektlegger veiledning og samtalegrupper. Forfatterne konkluderer med at det viktigste skillet er hvor nært knyttet videreutdanningen er til lærernes praksis. De mener at å hjelpe lærere til å forberede seg for arbeidet i klasserommet gir mest overføringsverdi, og at dette trolig er lettest å få til gjennom reformbasert utdanning.

Kennedy (2016) er opptatt av hvordan de som tilbyr videreutdanningen søker å påvirke lærernes måte å jobbe på og hvordan forskjeller i dette henger sammen med endringer i elevenes prestasjoner. Hun skiller mellom fire tilnærminger tilbydere kan ha i arbeidet med å påvirke lærernes praksis:

Instruksjon – tilnærmingen innebærer at de som tilbyr videreutdanning eksplisitt beskriver det de mener er den beste måten å undervise eller løse utfordringer på. Det er i liten grad behov for at lærerne selv gjør egne vurderinger, siden tilbyder gir klare føringer for hvordan de skal handle.

Lære strategier – tilnærmingen innebærer at tilbyderne setter opp mål for hva det er viktig for lærerne å få til, samtidig som de tilbyr måter å nå disse målene på. Tilnærmingen er i stor grad styrende, i den forstand at lærerne gis relativt klare føringer for hvilke handlingsalternativ de kan velge mellom.

Få innsikt – handler om å gjennomgå kjente situasjoner og handlinger som lærer, og å gjennomgå disse med den hensikt å se dem i ett nytt lys. Målet er at lærerne selv kommer fram til nye innsikt og forståelse, noe som kan sikre genuin læring og føre til endringer. Gjennom å endre lærernes tolkning av det som foregår i klasserommet kan atferden endres. Tilnærmingen gir i liten grad føringer for hvordan lærerne skal handle.

Kunnskapsbygging – kjennetegnes ved at lærerne gis kunnskap om et felt på en nøytral måte, omtrent slik kunnskap formidles til studenter på universitet. Hensikten er å gi lærerne overordnet kunnskap som de selv siden må gjøre om til praksis. Denne tilnærmingen gir i liten grad føringer for hvordan lærerne skal overføre dette til sitt arbeid.

Lengde og intensitet: Penuel og kolleger (2007) mener det er sannsynliggjort at videreutdanningen må vare så lenge at det er mulig for lærerne å veksle mellom å studere og å prøve ut det de lærer flere ganger i løpet av studiet.

Kolleger: Arbeidskolleger kan spille en rolle for utbyttet av videreutdanning ved at flere fra samme skole studerer sammen, og ved at den eller de som studerer involverer og samarbeider med kolleger som ikke studerer. Når flere studerer samtidig kan de støtte hverandre i studiene. Videre kan det være lettere å få gjennomslag for nye ideer og arbeidsmåter på arbeidsplassen. Uavhengig av om det er en eller flere lærere som tar videreutdanning er det viktig at de andre lærerne er støttende, og at de som studerer får mulighet til å prøve ut det de lærer. Dette kan være viktig for effekten av videreutdanningen.

Fokus på faglig innhold eller didaktikk: Eksisterende forskning gir i liten grad grunnlag for å konkludere hvorvidt videreutdanning som fokuserer på fag eller fagdidaktikk gir best utbytte. Garet og kolleger (2001) konkluderer i sin studie at videreutdanning som fokuserer på fag er mest positivt for elevenes faglige utvikling.

Penuel og kolleger (2007) peker på at både faglig kunnskap og kunnskap om undervisningsmetoder er viktig. De viser til forskning på lærere i naturfag og peker på at lærere som har mer faglig kunnskap underviser på en annen måte enn de som ikke har det. De åpner i større grad opp for at elevene stiller spørsmål og diskuterer, noe som er grunnleggende for forståelsen. Penuel og kolleger peker imidlertid på at en slik måte å undervise på krever at lærerne har kunnskap i hvordan støtte elevene i å gjennomføre dette på en god måte, og at dette først og fremst handler om andre ting enn rent faglig kunnskap.

I en kunnskapsoppsummering konkluderer Kennedy (2016) med at etter- og videreutdanning som fokuserer på andre ting enn det faglige kan gi vel så stort utbytte enn de som først og fremst vektlegger fag. Det innebærer at etter- og videreutdanning som tar sikte på å redusere negativ atferd blant elevene, øke elevdeltakelsen og få elevene til å tenke selv kan være like positivt for elevenes prestasjoner som fokus på faglig innhold. Kennedy mener dette er grunn til å stille spørsmål om faglig vektlegging er det som gir best resultat.

Aktiv læring: Lærerne må få anledning til å bruke det de lærer i praksis. Dette øker forståelse og dermed utbyttet av videreutdanningen.

Sammenheng mellom studie og arbeid: Dette punktet handler om viktigheten av at lærerne opplever det som foregår i videreutdanningen som relevant for deres egne behov og for de målene de har for sine elever.

Lokale hindringer: I tillegg til å studere må lærere ta hensyn til timeplaner og konkurrerende krav ved skolen de jobber. Alt som skjer på skolen, kan redusere den tilgjengelige tiden lærerne har til å lære. Videre kan manglende interesse fra skolens ledelse og andre redusere utbyttet den enkelte lærer har.

Frivillighet: Dette er ikke et poeng som Penuel og kolleger (2007) eller Garet og kolleger (2001) nevner, men Kennedy (2016) mener det kan ha avgjørende betydning. Hun mener at manglende mulighet til selv å velge om de skal delta undergraver positive effekter av videreutdanninger. Kompetanseheving som inkluderer hele kollegiet ved en skole, kan i mange tilfeller være obligatorisk. De som ikke ønsker å være med vil være negativt innstilt, og misnøyen kan øke over tid. Dette kan være ødeleggende for ellers gode etter- og videreutdanninger.

Motivasjon: Vi skiller gjerne mellom ulike former for motivasjon. Indre motivasjon handler om å studere fordi det er ens eget valg og fordi man har en opplever at det er viktig, interessant eller lystbetont rent personlig. Ytre motivasjon drives av andres krav eller forventninger eller ønske om å kvalifisere seg til en annen stilling. Et eksempel på ytre motivasjon er ny kompetanseforskrift. Deltakere kan ha flere ulike grunner for å ta videreutdanning, både indre og ytre motivert. En rekke studier av arbeidstakere, studenter og elever viser imidlertid at innsats, engasjement, prestasjon og trivsel øker når man er overveiende indre motivert (Ryan og Deci, 2017).

Vi ser at studiene ikke klart konkluderer med hva som gir best effekt innenfor de områdene som nevnes. Mer enn å gi klare råd peker forskningen på ulike områder som har betydning for videreutdanningen, områder det er viktig å fokusere på. Videre er det slik at hva som gjøres innen ett punkt har betydning for de andre. For eksempel kan lokale hindringer på skolen redusere effekten av en videreutdanning betydelig, helt uavhengig av om den fokuserer på faglig innhold eller undervisningsstrategier.

1.3 Hvilke effekter kan vi forvente av videreutdanning?

I en nyere kunnskapsoppsummering ser Kennedy (2016) på effekten av videreutdanning på elevenes prestasjoner. Hun mener at to forhold gjør at vi ikke kan forvente store effekter av videreutdanning. For det første peker hun på at den må virke gjennom en rekke ledd for at den skal ha effekt:

- De som står for videreutdanningen, må gi lærerne ny kunnskap
- Lærerne må bruke den nye kunnskapen til å forandre måten de underviser på
- Elevene må få økt utbytte av endringene som skjer

Dersom ett av disse leddene svikter så får videreutdanningen liten eller ingen effekt. For det andre mener Kennedy at mange skoler har vært opptatt av å øke kvaliteten på tilbudet de gir i lenger tid, og at det derfor ikke er gitt at ytterligere tiltak gir stor tilleggseffekt. I tillegg kan den spesifikke effekten av videreutdanningen være vanskelig å skille fra effekten av andre tiltak.

I tråd med egne antagelser finner Kennedy beskjedne men positive effekter av videreutdanning. Læreres videreutdanning etterfølges i mange tilfeller av at elevene deres får bedre resultater. Hun finner også at effekten av programmer øker over tid, slik at den positive effekten man fant hos elevene etter ett år i mange tilfeller var større etter to år.

Som beskrevet under punkt 1.2.1 er Kennedy opptatt av hvordan de som tilbyr videreutdanningen søker å påvirke lærernes måte å jobbe på og hvordan forskjeller i dette henger sammen med endringer i elevenes prestasjoner. Hun finner at videreutdanning som vektlegger strategi og innsikt ser ut til å ha bedre effekt enn instruksjon og kunnskapsbygging. Bildet kompliseres av at få studier er inkludert, og at deltakelse i noen av videreutdanningene ikke var frivillig. Dersom de som ikke er basert på frivillighet fjernes fra oversikten øker den generelle effekten av videreutdanning. I tillegg kan det være at utdanninger i kategorien kunnskapsbygging gjør det like bra som de i kategoriene innsikt og strategi. Det må flere studier til for å avgjøre dette, og vi kan per nå ikke konkludere på dette punktet.

1.4 Organisering av rapporten

Gjennomgangen av hvilke faktorer som er viktig for at videreutdanning skal gi ønsket effekt viser at både forhold ved skolen lærerne jobber på og ved videreutdanningen kan ha betydning for deres utbytte. Dette skal vi belyse i rapporten. Den har følgende oppbygning:

- Spørreundersøkelsen, hvem som tar videreutdanning og hvilke studier de tar undersøkes i kapittel 2.
- Tilrettelegging for videreutdanning og kunnskapsdeling på skolen undersøkes i kapittel 3.
- Deltakernes opplevelse av videreutdanningen og hvordan det har vært å studere under korona-pandemien presenteres i kapittel 4.
- I kapittel 5 skal vi undersøke lærernes opplevde læringsutbytte.

2 Metode og datagrunnlag

I dette kapitlet skal vi kort redegjøre for gjennomføring av undersøkelsen, svarprosent og kjennetegn ved de som deltok. I tillegg skal vi presentere andel som falt fra studiene, og hvorfor de gjorde det.

2.1 Gjennomføring av undersøkelsen

Undersøkelsen ble gjennomført i perioden fra 19. mai til 28. juni 2021. Før den ble sendt ut ble spørreskjemaet revidert, slik at det inneholder både nye spørsmål og spørsmål som har vært med tidligere.

I årets undersøkelse er det nye spørsmål om hvilke deler av studiet som har vært viktig for egen læring, studier under korona, bruk av digitale hjelpemidler og overføring av den nye kunnskapen til eget arbeid.

Utvalg og representativitet

Populasjonen for deltakerundersøkelsen er alle lærere som tok videreutdanning studieåret 2020/2021 i regi av strategien *Kompetanse for kvalitet*. I utgangspunktet inkluderte det 5525 lærere. Noen lå inne i listene to ganger, og fire lærere ga tilbakemelding om at de ikke tok videreutdanning. Vi ender derfor opp med en populasjon på 5519 lærere. I alt 234 utsendelser kom i retur grunnet feil eller ukjent e-postadresse. Det var derfor ikke alle som mottok undersøkelsen. Justert for disse tallene utgjør antallet som ble invitert 5281 personer. Svarprosent vises i tabell 2.1.

Tabell 2.1 Utvalg, populasjon og svarprosent

	Lærere
Antall lærere som har tatt videreutdanning	5519
Antall som mottok invitasjon til undersøkelsen	5281
Antall som har svart	2739
Svarprosent	51,9

Basert på informasjon om studiesteder og fag kan vi gjøre analyser av hvor representativt utvalget som har besvart undersøkelsen er for populasjonen på disse to variablene. I vedlegg 2.1 og 2.2. viser vi hvordan utvalget og populasjonen fordeler seg på de ulike fagene og studiestedene. Vedlegget viser at det omtrent ikke er forskjeller i fordelingen på fag mellom utvalget og populasjonene. Størst forskjell er det for matematikk, men denne forskjellen er kun på 1,3 prosentpoeng. Heller ikke når vi ser på studiested finner vi noen forskjell på utvalg og populasjon. Samtlige avvik er på mindre enn 1 prosentpoeng. Det virker rimelig å konkludere med at utvalget som har svart på undersøkelsen representerer populasjonen på en god måte. Imidlertid må det legges til at nesten halvparten av de som kunne delta ikke har gjort det, og vi kan ikke vite hvordan svarene hadde sett ut dersom disse også hadde vært med. Man kan tenke seg at de som er fornøyd med studiet kanskje er mer motivert for å svare enn de som ikke er det. På den andre siden kan man også tenke seg at de som er misfornøyd også kan være særlig motivert for å svare. Dette kan vi dessverre ikke undersøke.

I tillegg ble 34 lærere som tok videreutdanning i veiledning utenom ordningen *Kompetanse for kvalitet* invitert til å delta. De studerte ved åtte ulike studiesteder, og i alt fjorten lærere fra tre læresteder besvarte undersøkelsen. Siden de kommer i tillegg til populasjonen inngår de ikke i analysene av representativitet. Deres svar vil bli presentert på linje med svarene fra de andre som har deltatt. Selv om de skiller seg fra utvalget ellers med å ikke være en del av ordningen *Kompetanse for kvalitet* er de så få at deres svar ikke vil påvirke svarfordelingen vesentlig, hverken når vi ser hva alle lærerne har svart eller hva de som tok veiledning har svart.

Tabell 2.2: Lærernes studiesteder. Antall og prosent. N = 2471.

Studiested	Antall	Prosent
Høgskolen i Innlandet	137	5,5
Høgskolen i Østfold	111	4,5
Høgskulen i Volda	83	3,4
Høgskulen på Vestlandet	360	14,6
Høgskolen for Ledelse og Teologi	1	0,0
NLA Høgskolen	25	1,0
Nord universitet	92	3,7
Norges idrettshøgskole	5	0,2
NMBU	24	1,0
NTNU	393	15,9
OsloMet – storbyuniversitetet	379	15,3
Samisk høgskole	1	0,0
Steinerhøgskolen	11	0,5
Universitetet i Agder	242	9,8
Universitetet i Bergen	91	3,7
Universitetet i Oslo	24	1,0
Universitetet i Stavanger	76	3,1
Universitetet i Sørøst-Norge	334	13,5
Universitetet i Tromsø	78	3,2
VID vitenskapelige høgskole	4	0,2
Total	2471	100,0

Tabell 2.2 viser hvor stor andel studenter de ulike studiestedene har. Høgskulen på Vestlandet, NTNU, Universitetet i Sørøst-Norge og OsloMet Storbyuniversitetet er de med flest studenter. Hvert av disse studiestedene har omkring 15 prosent av den totale studentmassen i undersøkelsen. Det er også studiesteder med relativt få studenter. I alt ti studiesteder har hver en prosent eller mindre av studentene som deltar i undersøkelsen. I kommende tabeller vil ikke fag eller studiesteder med svar fra færre enn 20 lærere bli presentert.

Tabell 2.3 viser de ulike kursene som lærerne kunne velge mellom og andelen som tok hvert av dem. De største enkeltkursene er matematikk 1.-7., norsk 1.-7. og engelsk 1.-7. Over to hundre lærere har tatt hvert av disse kursene.

Tabell 2.3: Fordeling på fag. Antall og prosent.

Fag	Antall	Prosent
Andrespråkspedagogikk 1 1.-10. trinn	28	1,1
Andrespråkspedagogikk 1 1.-13. trinn	32	1,3
Begynneropplæring 1 1.-7. trinn	30	1,2
Engelsk 1 1.-7. trinn	278	11,0
Engelsk 1 5.-10. trinn	47	1,9
Engelsk 1 8.-13. trinn	33	1,3
Engelsk 2 1.-7. trinn	23	0,9
Engelsk 2 5.-10. trinn	48	1,9
Engelsk 2 8.-13. trinn	27	1,1
Fransk 1 8.-13. trinn	1	0,0
KRLE 1 1.-10. trinn	13	0,5
Kroppsøving 1 1.-10. trinn	4	0,2
Kroppsøving 1 5.-10. trinn	10	0,4
Kunst og håndverk 1 1.-10. trinn	30	1,2
Mat og helse 1 1.-10. trinn	22	0,9
Matematikk 1 1.-7. trinn	298	11,8
Matematikk 1 5.-10. trinn	93	3,7
Matematikk 1 8.-13. trinn	23	0,9
Matematikk 2 1.-7. trinn	46	1,8
Matematikk 2 5.-10. trinn	72	2,9
Matematikk 2 8.-13. trinn	29	1,2
Musikk 1 1.-10. trinn	5	0,2
Naturfag 1 1.-7. trinn	11	0,4
Naturfag 1 5.-10. trinn	19	0,8
Naturfag 1 8.-13. trinn	9	0,4
Naturfag 2 5.-10. trinn	1	0,0
Naturfag 2 8.-13. trinn	10	0,4
Norsk 1 1.-7. trinn	222	8,8
Norsk 1 5.-10. trinn	62	2,5
Norsk 1 8.-13. trinn	20	0,8
Norsk 2 1.-7. trinn	23	0,9
Norsk 2 5.-10. trinn	60	2,4
Norsk 2 8.-13. trinn	29	1,2
Norsk tegnspråk 1 1.-10. trinn	14	0,6
Profesjonsfaglig digital kompetanse 1.-	39	1,5
Profesjonsfaglig digital kompetanse 11.	11	0,4
Programmering 1.-7. trinn	22	0,9
Programmering 5.-10. trinn	35	1,4
Programmering 8.-13. trinn	60	2,4
Samfunnsfag 1 5.-10. trinn	14	0,6
Spansk 1 5.-10. trinn	3	0,1
Spansk 1 8.-13. trinn	2	0,1
Spesialpedagogikk 1 1.-7. trinn	11	0,4
Spesialpedagogikk 1 1.-10. trinn	18	0,7
Spesialpedagogikk 1 5.-10. trinn	18	0,7
Spesialpedagogikk 1 8.-13. trinn	14	0,6
Spesialpedagogikk 2 1.-10. trinn	16	0,6
Spesialpedagogikk 2 8.-13. trinn	14	0,6
Tysk 1 5.-10. trinn	7	0,3
Tysk 1 8.-13. trinn	7	0,3
Veiledning	283	11,2
Andre (studietilbud utenfor studiekatalogen)	271	10,8
Totalt	2517	100,0

Basert på fagene lærer studerer har vi konstruert 11 faggrupper som vist i tabell 2.4. Faggruppene består stort sett av ulike kurs innen et fag, som matematikk og norsk. Unntakene er praktiske og estetiske fag, som består av kunst og håndverk, mat og helse, musikk og kroppsøving, og faget annet, som består av begynneropp-læring, KRLE, norsk tegnspråk, samfunnsfag, spansk og tysk. I tillegg inngår alle de som studerer fag utenfor studiekatalogen i denne faggruppen.

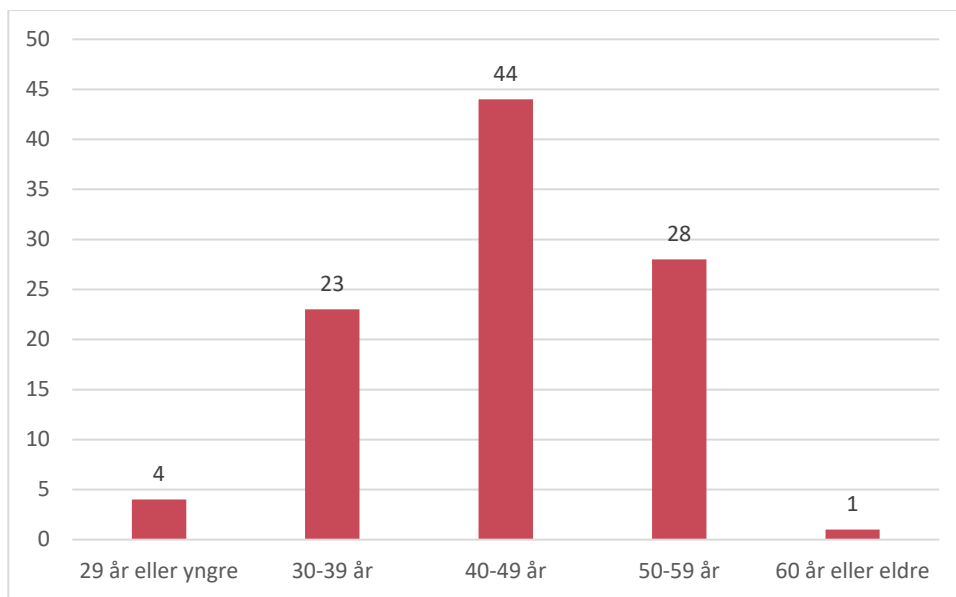
Tabell 2.4: Faggrupper, antall og prosent.

Faggruppe	Antall	Prosent
Andrespråkspedagogikk	60	2,4
Engelsk	456	18,1
Matematikk	561	22,3
Naturfag	50	2,0
Norsk	416	16,5
Profesjonsfaglig digital kompetanse	50	2,0
Praktiske og estetiske fag	71	2,8
Programmering	117	4,7
Spesialpedagogikk	91	3,6
Veiledning	283	11,2
Annet	362	14,4
Total	2517	100

Som i foregående år er det faggruppene engelsk, matematikk og norsk som er størst. Nesten 59 prosent av alle som har svart på undersøkelsen studerer fag innen disse kategoriene. I kategorien annet inngår de resterende fagene, og fag som ikke er opprettet spesifikt for *Kompetanse for kvalitet*.

2.2 Beskrivelse av lærerne

Kjønnsfordelingen i utvalget er 80 prosent kvinner og 20 prosent menn. Videre er nesten halvparten av deltakerne i alderen 40-49 år, som vist i figur 2.1.

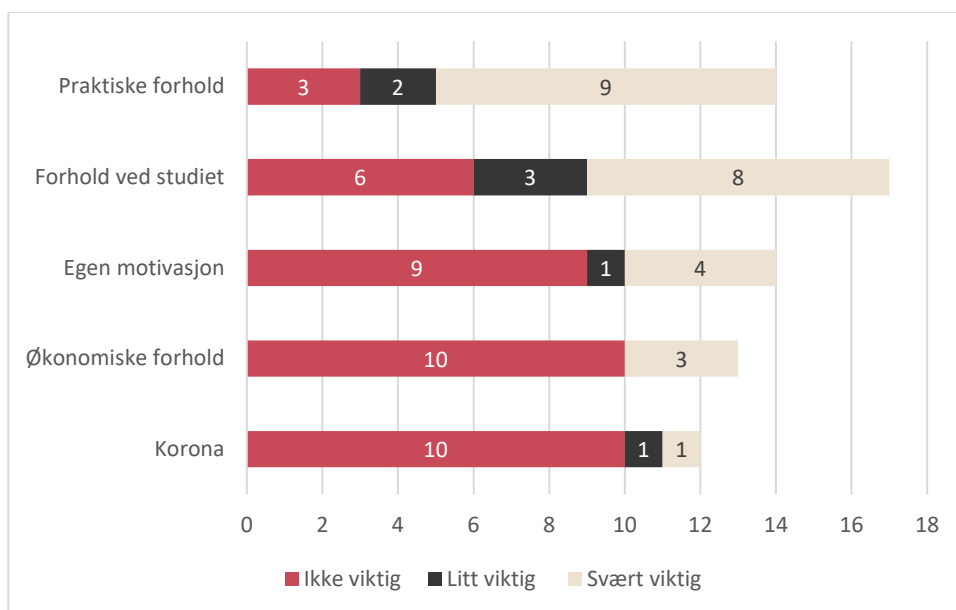
Figur 2.1: Deltakernes alder. Prosent. N = 2507.

En av tre oppgir at studiet de studerer på i utgangspunktet var nettbasert, altså helt uten fysiske samlinger. De resterende gikk på studier med fysiske samlinger, selv om det i studieåret 20/21 nok ble færre samlinger enn planlagt på mange studier på grunn av korona.

2.3 Frafall

Av de som deltok i undersøkelsen svarte 41 (1,5 prosent) at de sluttet på studiene etter at de hadde begynt, mens 32 (1,2 prosent) svarte at de ikke hadde begynt på studiet. Andelen som oppga å ha falt fra er lav, og vi kan ikke utelukke at de som sluttet underveis eller aldri begynte ikke deltok i undersøkelsen i like stor grad som de som fullførte studiet. Det vil si at tallene som rapporteres her om frafall kan være for lave.

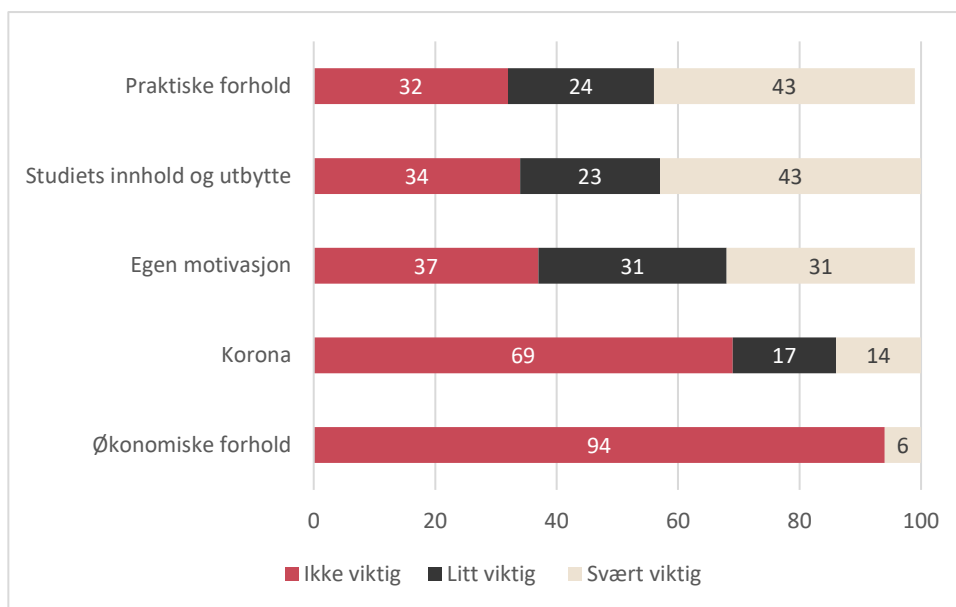
Vi skal her se nærmere på hva de som falt fra oppgir som årsaker til at de sluttet eller ikke begynte. Begge gruppene fikk to spørsmål om temaet, ett med faste svar-kategorier og ett der de selv kunne svare med egne ord.

Figur 2.2: Grunner til å ikke begynne på studiet. Antall.

Figur 2.2 viser at flest oppgir praktiske forhold og forhold ved studiet som grunner til å ikke begynne på studiet. I de åpne svarene er det flere som forteller at de ikke kom inn på studiene de ønsket, og at de har byttet jobb eller stilling. Dette er sannsynligvis grunner til at de krysser av for praktiske forhold og forhold ved studiet.

Figuren viser at korona er den grunnen som får lavest tilslutning, hele 83 prosent svarer at det ikke var en viktig årsak til at de ikke begynte.

Figur 2.3: Grunner til å slutte på studiet. Prosent. N = 35.

Også blant de som sluttet på studiet er det praktiske forhold og forhold knyttet til studiet som får høyest tilslutning. De åpne svarene tyder på at praktiske forhold

inkluderer sykdom, familiære årsaker og vansker med å være borte fra jobb. Når det gjelder studiets innhold og utbytte er det flere som kommer inn på at studiene var krevende eller ikke helt som forventet, og at det var derfor de sluttet.

Andelen som oppga å ha falt fra er lav. Vi kan ikke utelukke at de som sluttet underveis eller aldri begynte ikke deltok i undersøkelsen i like stor grad som de som fullførte studiet. Det vil si at tallene som rapporteres her om frafall kan være for lave.

2.4 Oppsummering

En av tre oppgir at studiet de studerer på i utgangspunktet var nettbasert, altså helt uten fysiske samlinger. De resterende gikk på studier med fysiske samlinger, selv om det i studieåret 20/21 ble færre samlinger enn planlagt på mange studier på grunn av korona.

Av de som deltok i undersøkelsen svarer 1,5 prosent at de sluttet på studiene etter de hadde begynt, mens 1,2 prosent oppgir at de ikke hadde begynt på studiet. Viktige årsaker til å slutte er praktiske forhold som sykdom, familiære forhold og vansker med å være borte fra jobb, og forhold knyttet til studiet som at det var krevende eller ikke svarte til forventningene. Å bytte jobb eller å ikke komme inn på studiet de ønsket framstår som viktige årsaker til at lærere aldri begynte på videreutdanningen.

Situasjonen med korona har påvirket frafallet noe. Blant de som falt fra oppgir 14 prosent at korona var en svært viktig grunn til at de sluttet på studiet, mens 8 prosent svarer at det var svært viktig grunn til at de ikke begynte. Det store flertallet oppgir midlertid at korona ikke var viktig for disse forholdene i det hele tatt.

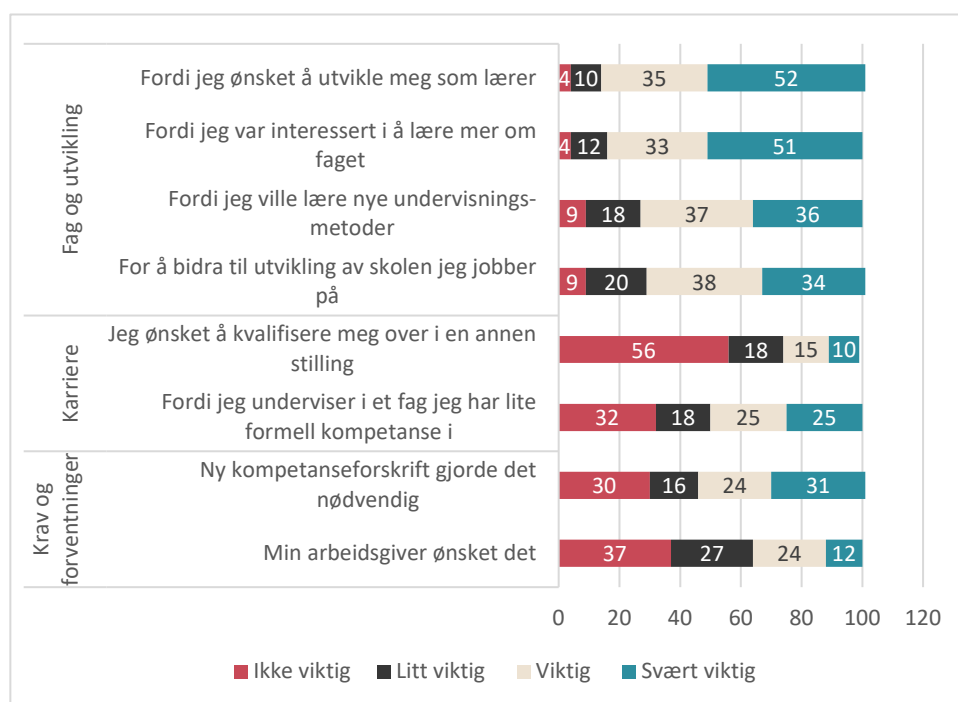
3 Rammene for videreutdanning

I dette kapitlet skal vi se nærmere på rammebetingelsene for lærernes videreutdanning. Konkret innebærer det å presentere deres svar på spørsmål om følgende tema:

- Motivasjon for å ta videreutdanning
- Tilrettelegging for studiet
- Kultur for kunnskapsdeling ved skolen de jobber på

3.1 Motivasjon for å ta videreutdanning

Motivasjon for videreutdanningen ble undersøkt ved hjelp av to spørsmål. Det ene handler om hva lærerne opplever som viktige og mindre viktige grunner til å ta videreutdanning, mens det andre handler om hvor motiverte de var for å studere.

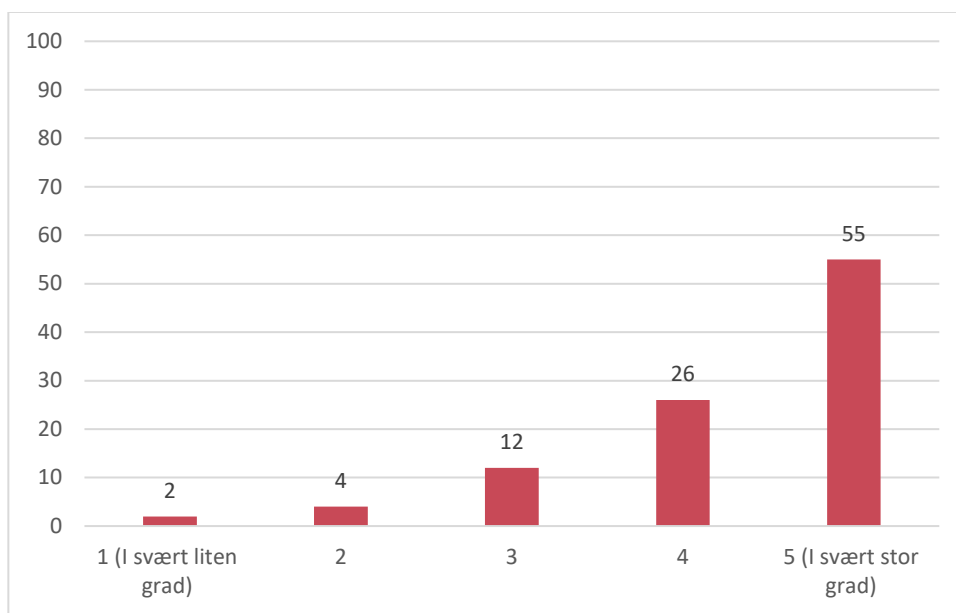
Figur 3.1: Hva var viktige og mindre viktige grunner til at du bestemte deg for å søke om videreutdanning? Prosent. N = 2601.

Svarene på spørsmål om grunner til å ta videreutdanning vises i figur 3.1. Som vi ser er det utsagnene *Fordi jeg ønsket å utvikle meg som lærer* og *Fordi jeg var interessert i å lære mer om faget*, som flest oppgir som motivasjon til å studere. Over halvparten har krysset av for at dette er svært viktige grunner til at de bestemte seg for å søke om videreutdanning. At disse to utsagnene får så høy tilslutning taler for at utvikling av egen kompetanse og kunnskap er viktig motivasjon for lærerne til å studere. Videre ser vi at 36 prosent svarer at å lære nye undervisningsmetoder er en svært viktig grunn til å studere, noe som støtter opp om utvikling av egen kompetanse og kunnskap som betydningsfullt for lærernes valg.

Omtrent en av tre svarer at å bidra til utvikling av skolen de jobber på er en svært viktig grunn til å ta videreutdanning. Utsagnet omhandler en mer kollektiv forståelse av kompetanseutvikling, og det er verdt å legge merke til at omtrent en av tre oppgir at de ønsker å utvikle ikke bare seg selv, men også skolen de jobber på.

I tillegg svarer 31 prosent at ny kompetanseforskrift er en svært viktig grunn til å studere. Tallet er ikke direkte sammenliknbart med tidligere undersøkelser, men kan tyde på at andelen som studerer for å oppfylle de nye kompetansekravene er noe høyere i år enn i foregående undersøkelser (Gjerustad og Bergene, 2020).

Samlet viser figuren at indre motivasjon for å studere er sterkere enn den ytre motivasjonen. Som omtalt i kapittel 1 er indre motivasjon positivt knyttet til forhold som engasjement, trivsel og innsats (Ryan og Deci, 2017). Siden andelen som er indre motivert er høy kan vi forvente at mange har et godt utgangspunkt for å ta til seg læring i videreutdanningen. Det er imidlertid rimelig å forvente at de som studerer på grunn av ny kompetanseforskrift er mindre motivert (Kennedy, 2016), noe som også er påvist i en tidligere utgave av Deltakerundersøkelsen (Gjerustad og Pedersen, 2019).

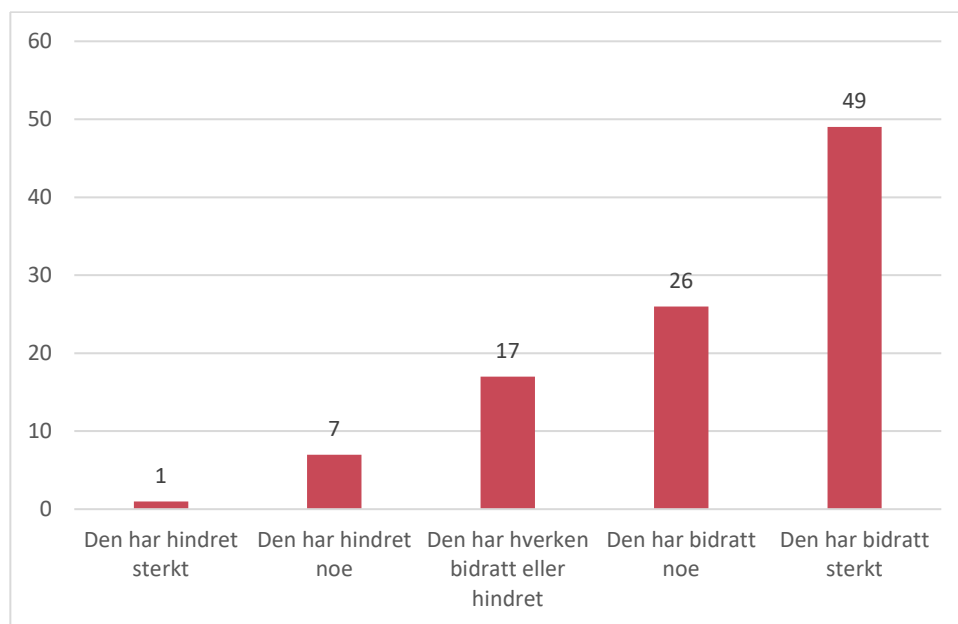

Figur 3.2: I hvilken grad var du selv motivert for å ta videreutdanning? Prosent. N = 2652.

Når det gjelder hvor motiverte lærerne var for å ta videreutdanning ser vi av figur 3.2 at mange var høyt motiverte. Over halvparten krysser av for at de var svært motiverte, den mest positive svarkategorien, mens 8 av 10 krysser av på de to mest positive svarkategoriene. Kun to prosent krysser av for at de var svært lite motiverte.

3.2 Tilrettelegging for studiet

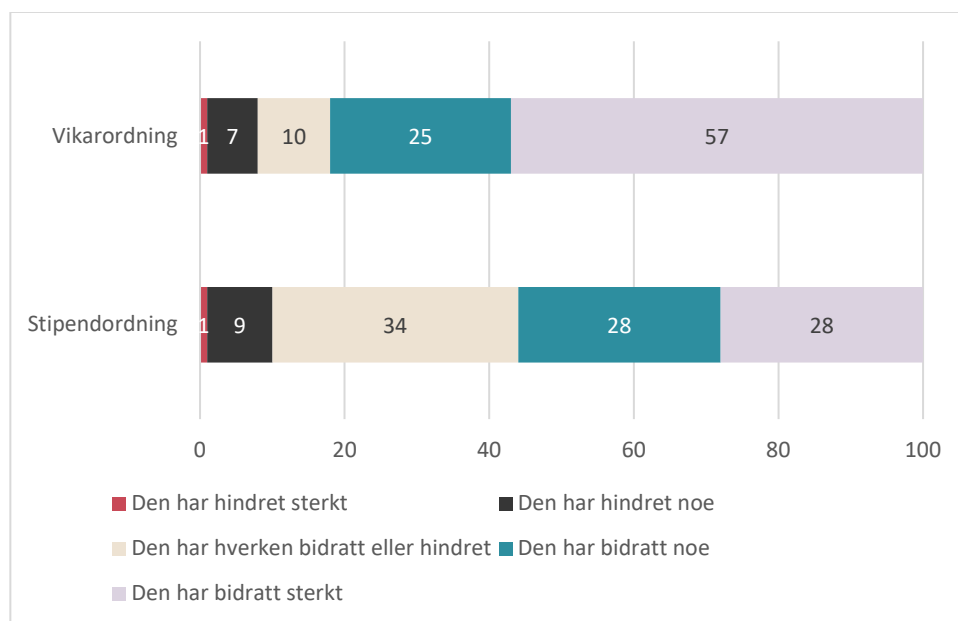
Lærernes opplevelse av tilretteleggingen for studiet ble undersøkt ved hjelp av ett spørsmål: I hvilken grad har tilretteleggingen ved skolen bidratt til eller hindret ditt utbytte fra studiet? Svarfordelingen vises i figur 3.3.

Figur 3.3: I hvilken grad har tilretteleggingen ved skolen bidratt til eller hindret ditt utbytte fra studiet? Prosent. N = 2653

Figuren viser at halvparten svarer at tilretteleggingen har bidratt sterkt, mens ytterligere en av fire svarer at den har bidratt noe. På den andre siden av skalaen er det totalt åtte prosent som oppgir at tilretteleggingen har hindret dem noe eller sterkt. Alt i alt peker tallene på at de aller fleste opplever tilretteleggingen ved skolen som god, mens det er en liten andel som synes tilretteleggingen har kommet i veien for læringsutbyttet.

I tillegg er det relevant å nevne under overskriften *tilrettelegging for studiet* at 74 prosent av de som svarte på undersøkelsen har vikarordning, mens 26 prosent har stipendordning. De to finansieringsordningene skiller seg klart fra hverandre. Vikarordningen innebærer at lærerne får frigjort tid til å studere samtidig som deres lønn er uforandret. Stipendordningen innebærer i utgangspunktet ikke fri til å studere, men et stipend som kommer på toppen av den ordinære lønna. Det vil si at de to gruppene har relativt ulikt utgangspunkt for å studere. Figur 3.4 viser hvordan lærere med henholdsvis vikar- og stipendordning svarte på spørsmålet om tilrettelegging.

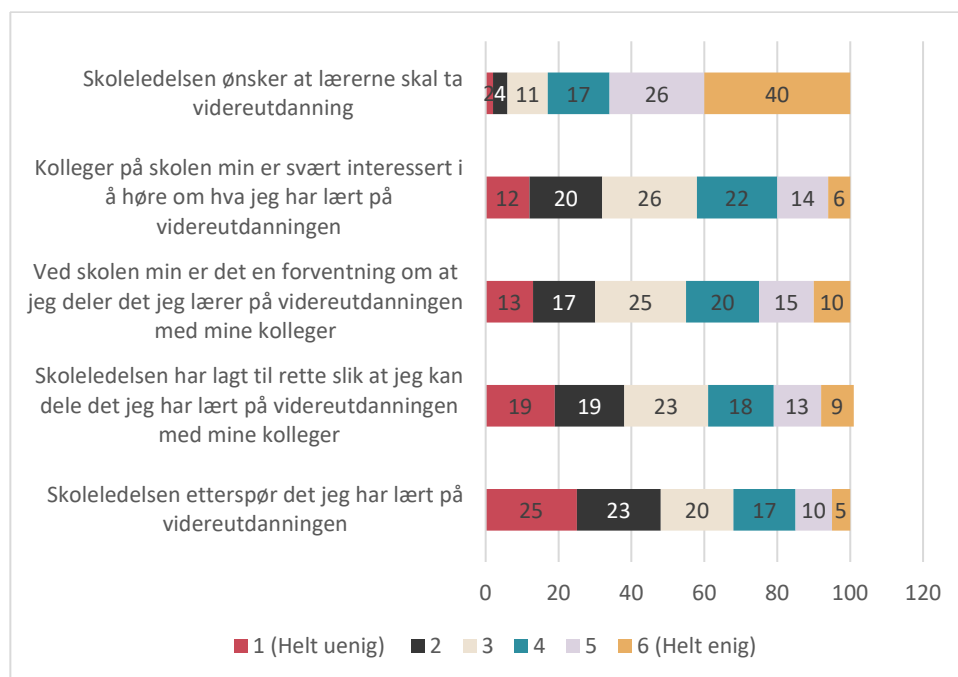

Figur 3.4: Opplevelse av tilrettelegging ved skole etter finansieringsordning. Prosent. N = 2634.

Blant lærere med vikarordning er det hele 57 prosent som opplever at tilretteleggingen har bidratt sterkt til læringsutbyttet fra studiet. Den tilsvarende andelen blant de med stipendordning er på 28 prosent. Selv om lærere med vikarordning har en klart mer positiv opplevelse av tilretteleggingen enn lærere med stipendordning er det ikke vesentlig forskjell i andelen som oppgir at den har hindret utbyttet. Henholdsvis 8 og 10 prosent i de to gruppene svarer det.

3.3 Kultur for kunnskapsdeling ved skolen

Hvordan kunnskapsdeling blir sett på ved skolene lærerne jobber på ble undersøkt gjennom fem utsagn. Svarfordelingen og utsagnene vises i figur 3.5.

Figur 3.5: Kultur for kunnskapsdeling ved skolen. Prosent. N = 2625.

Det utsagnet som får høyest tilslutning er *Skoleledelsen ønsker at lærerne skal ta videreutdanning*. Hele 66 prosent er enig i dette (svarkategori 5 og 6), mens fem prosent er uenig. Andelen som svarer slik, står i kontrast til andelen som opplever at skoleledelsen etterspør det de har lært på videreutdanningen. 15 prosent er enig, mens hele 48 prosent er uenig i utsagnet. Dette er det utsagnet flest er uenig i.

På de resterende utsagnene ser vi at det er en tendens til at flere er uenig enn enig i at kolleger er interessert i å høre om det de har lært, at det er en forventning om at de deler det de har lært og at skoleledelsen har lagt til rette for kunnskapsdeling. Svarene peker på at kultur for kunnskapsdeling står svakt ved relativt mange skoler. Samarbeid med kolleger kan vært positivt for læringsutbyttet (Penuel et al., 2007; Gareth et al., 2001), og manglende kultur for kunnskapsdeling kan bety at lærerne ikke utnytter potensialet i videreutdanningene.

3.4 Oppsummering

Kapitlet tar for seg hvilke rammebetingelser for videreutdanningen, som lærernes motivasjon, tilrettelegging for studiet ved skolen, betydning av situasjonen med korona for studiene og kultur for kunnskapsdeling ved lærernes skoler.

Utvikling av egen kompetanse og kunnskap framstår som de viktigste grunnene til å ta videreutdanning. Videre oppgir en av tre å bidra til utvikling av skolen de jobber på som en svært viktig grunn til å studere. Nesten en av tre svarer at ny

kompetanseforskrift er en svært viktig grunn til å studere. Tallet indikerer at andelen som studerer for å oppfylle de nye kompetansekravene er noe høyere i år enn i foregående undersøkelser.

De aller fleste lærerne, tre av fire, opplever at tilretteleggingen ved skolen har bidratt noe eller sterkt til utbytte fra studiet. Totalt åtte prosent svarer at tilretteleggingen har hindret utbyttet.

Det framstår som ganske tydelig at skoleledelsen ønsker at lærerne skal ta videreutdanning. To av tre lærere er enige i utsagnet om dette. Andelen som svarer slik står i kontrast til andelen som opplever at skoleledelsen etterspør det de har lært på videreutdanningen, hvor 15 prosent er enige, mens 48 prosent er uenige. Generelt peker svarene på spørsmålene om kunnskapsdeling på betydelig variasjoner mellom skolene, og at kulturen for kunnskapsdeling er svak ved relativt mange skoler.

4 Opplevelse av studiet

Dette kapitlet tar for seg lærernes opplevelse av videreutdanningen de har tatt. Det innebærer å presentere deres svar på følgende tema:

- Hva som er viktig for læringsutbytte
- Undervisning på nett
- Veiledning
- Faglig nivå og relevans

4.1 Hva er viktig for læringsutbytte?

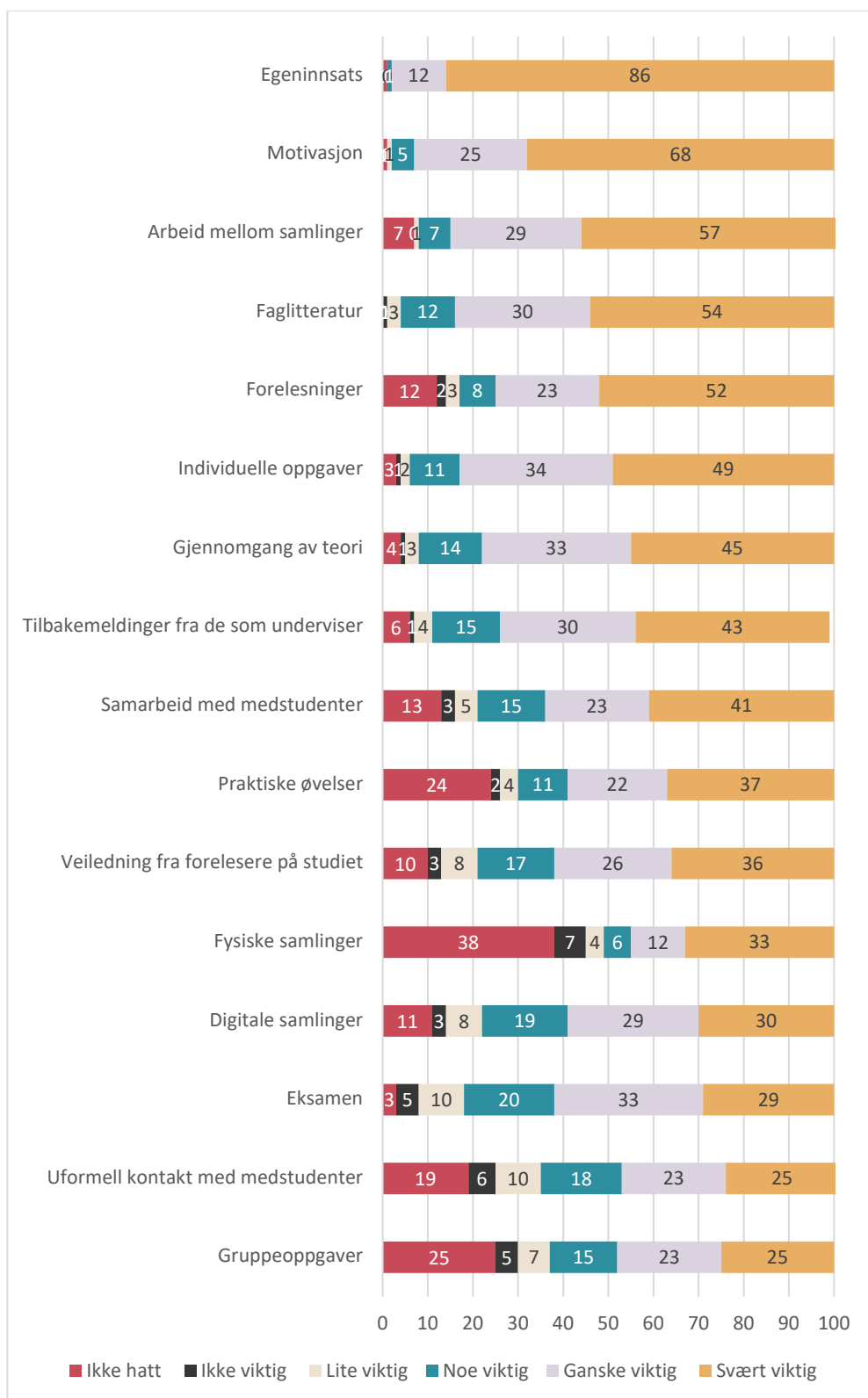
For å få kunnskap om hva som fører til læringsutbytte ble lærerne bedt om å ta stilling til hvor viktige ulike deler av videreutdanningen hadde vært for dette. Lærerne skulle ta stilling til 16 ulike forhold som kan ha betydning. Spørsmålet er basert på den teoretiske gjennomgangen i kapittel 1, og på informasjon fra tilbyderne om hva som faktisk inngår i studiene av ulike metoder. Alternativene lærerne skulle ta stilling til og svarfordelingen vises i figur 4.1.

De tre elementene i videreutdanningen som flest mener er viktig for læringsutbyttet handler alle om egen innsats og innstilling. Egeninnsats får høyest tilslutning. Hele 86 prosent av lærerne krysser av for at dette er svært viktig. Videre kommer motivasjon og arbeid mellom samlinger. Henholdsvis 68 og 57 prosent mener dette har vært svært viktig for deres læringsutbytte.

Deretter følger ulike deler av studiet som kan sies å handle om innholdet i studiet, som faglitteratur, forelesninger, individuelle oppgaver og gjennomgang av teori. Rundt halvparten av lærerne mener dette var viktig for deres læringsutbytte.

De to forholdene som får lavest tilslutning er uformell kontakt med medstudenter og gruppeoppgaver. En av fire svarer at det er svært viktig for læringsutbyttet. Det må imidlertid legges til at det er mange som oppgir å ikke ha hatt dette i videreutdanningen, henholdsvis 19 og 25 prosent.

I alt 38 prosent oppgir at de ikke har hatt fysiske samlinger, noe som er i tråd med at en av tre gikk på helt nettbaserte studier. Blant de som har hatt fysiske samlinger krysser noe over halvparten av for *svært viktig*. Det vil si at for denne gruppen betraktes fysiske samlinger som relativt viktig for læringsutbyttet.

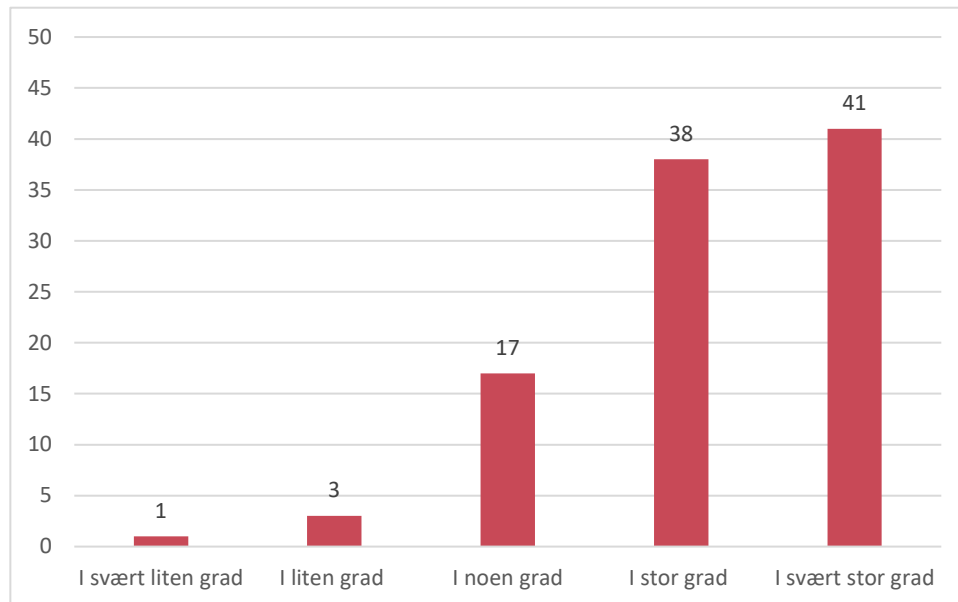

Figur 4.1: Hvor viktig mener du ulike deler av videreutdanningen har vært for ditt læringsutbytte? Prosent. N = 2581.

Samlet tyder svarene på at lærerne vurderer tradisjonelle og individuelle undervisningsformer som særlig viktige, og reformbaserte undervisningsformer (gruppearbeid, samarbeid) som ikke fullt så viktige (Penuel et al., 2007).

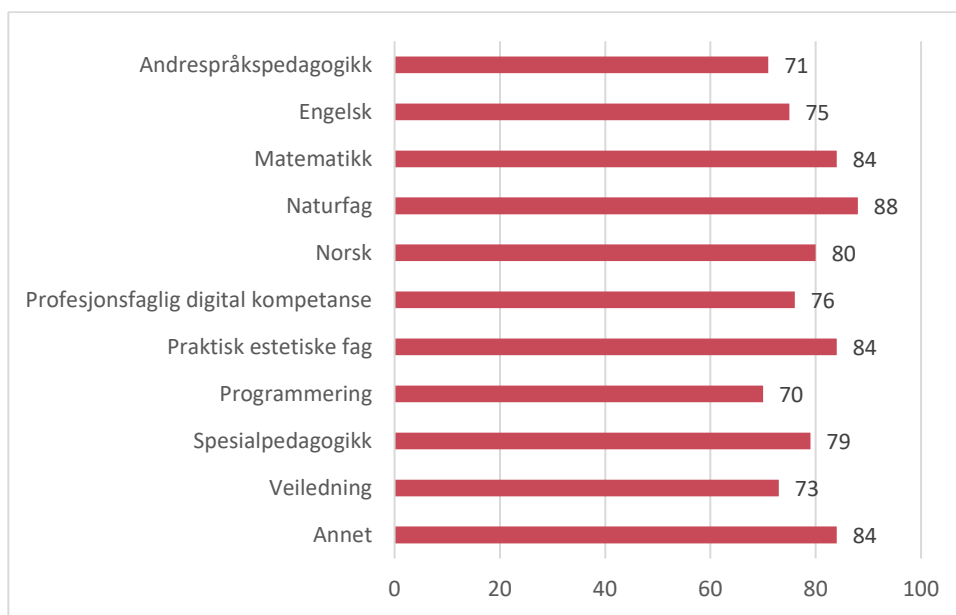
4.2 Arbeid med studiet mellom samlingene

Slik videreutdanningen er lagt opp, med relativt lange perioder mellom samlinger der det forventes at lærerne selv er ansvarlige for progresjonen, er det sannsynlig at hvordan lærerne jobber med studiet i disse periodene er viktig. Det bekreftes også av svarene vist i figur 4.1, der relativt mange svarer at arbeid mellom samlingene er viktig for læringsutbyttet. Figur 4.2 viser andelen som svarer at de har jobbet aktivt med studiet mellom samlingene.

Figur 4.2: Jeg har jobbet aktivt med studiet mellom samlingene. Prosent. N = 2528.

Mange rapporterer at de har jobbet aktivt med studiet utenom samlingene. Andelen som svarer *i svært stor grad*, er 41 prosent. Ytterligere 38 prosent svarer at de gjorde det *i stor grad*.

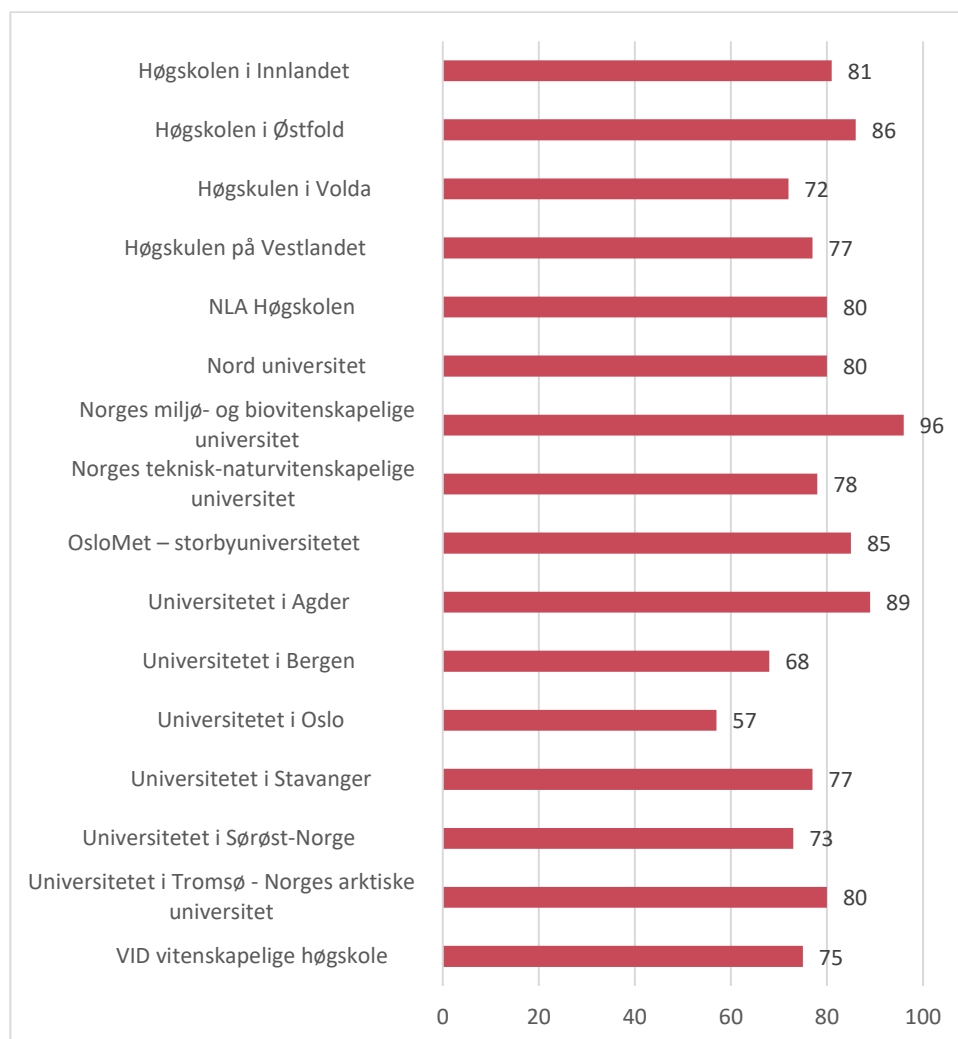
Figur 4.3: Andel som i svært stor og stor grad har jobbet aktivt med studiet mellom samlingene i ulike faggrupper. Prosent. N = 2453.

Når vi ser andelen som i svært stor og stor grad jobber aktivt mellom samlingene etter hvilken faggruppe de tilhører finner vi noe variasjon. De faggruppene som skiller seg signifikant ut i positiv retning er matematikk, naturfag og annet. Gruppen annet er svært sammensatt, og består av fag som tysk, fransk, tegnspråk og fag som ikke er spesielt opprettet for *Kompetanse for kvalitet*.

Vi har ikke informasjon om hvorfor disse forskjellene oppstår, men det kan være forskjeller i hvordan studiene er lagt opp, slik at det ikke forventes at i like stor grad at man jobber mellom samlingene i alle fag. Videre kan det være at det er enklere å jobbe aktivt med studiet i noen fag enn i andre.

Også når vi ser på andelen som har jobbet aktivt med studiet mellom samlingene etter hvor de har studert finner vi betydelig variasjon (figur 4.4). Andelen er høyest ved NBMU. Her oppgir nesten alle at de i svært stor grad har jobbet med studiet mellom samlingene. Den laveste andelen som svarer slik finner vi ved UiO, der 57 prosent svarer slik.

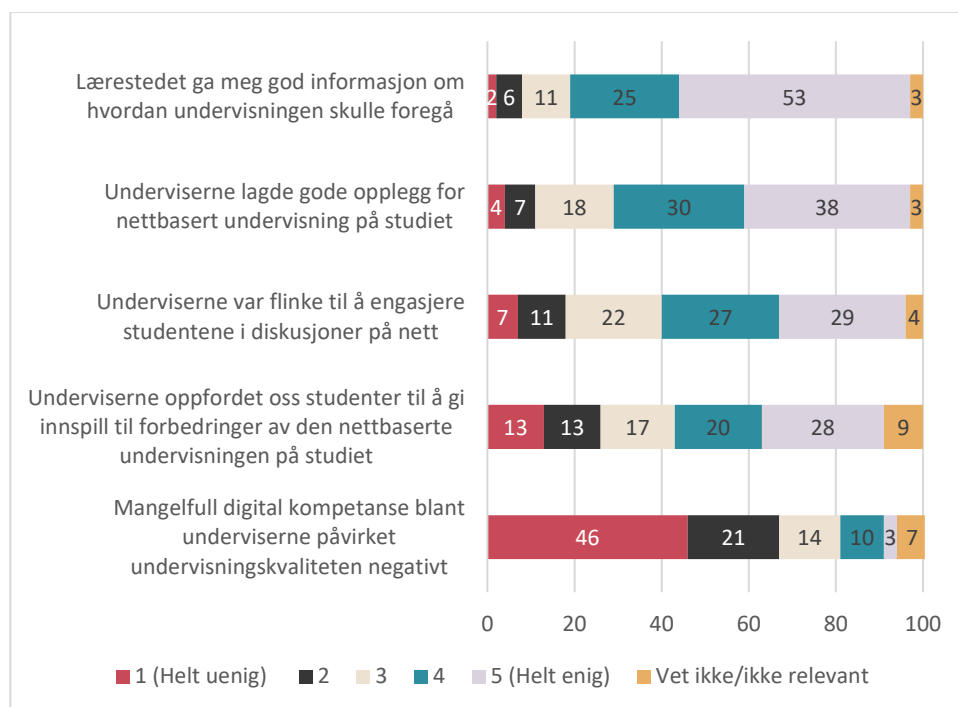
Forskjellene kan både komme av at de ulike studiestedene tilbyr ulike fag, som i ulike grad er egnet for å jobbe med mellom samlingene, og at studiestedenes forventninger til arbeid mellom samlingene varierer.

Figur 4.4: Andel som i svært stor og stor grad har jobbet aktivt med studiet mellom samlingene ved ulike studiesteder. Prosent. N = 2418.

4.3 Undervisning på nett

Lærerne ble bedt om å ta stilling til fem utsagn om undervisningen de hadde hatt på nett. Spørsmålene er ment å fange både lærernes opplevelse av kvaliteten på den nettbaserte undervisningen og mulighetene for å delta aktivt. Spørsmålene er trolig ekstra relevante i år, siden flere enn vanlig har hatt nettbasert undervisning på grunn av situasjonen med korona.

Figur 4.5: Andel som er enig i ulike påstander om undervisningen som har vært på nett. Prosent. N = 2443.

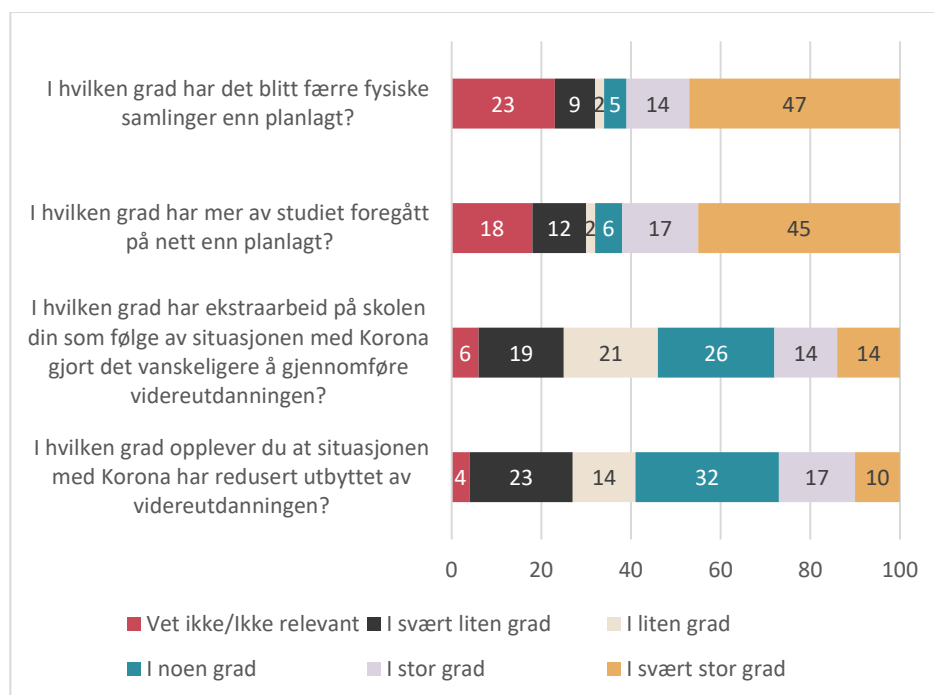
Svarene tyder på at svært mange opplever å ha blitt godt informert om hvordan undervisningen skulle foregå, og at underviserne lagde gode opplegg for den nettbaserte undervisningen. Litt over halvparten svarer også at underviserne engasjerte studentene i diskusjoner på nett.

Rett under halvparten forteller at de ble oppfordret til å gi innspill til å forbedre den nettbaserte undervisningen, mens omtrent en av fire er uenig i dette utsagnet. Få er enig i at de som underviste manglet digital kompetanse, og at dette påvirket kvaliteten på undervisningen.

Sett under ett tyder svarene på at lærerne stort sett er fornøyd med den nettbaserte undervisningen. Samtidig er det rom for å engasjere studentene mer og å be om deres tilbakemeldinger på undervisningen på nett.

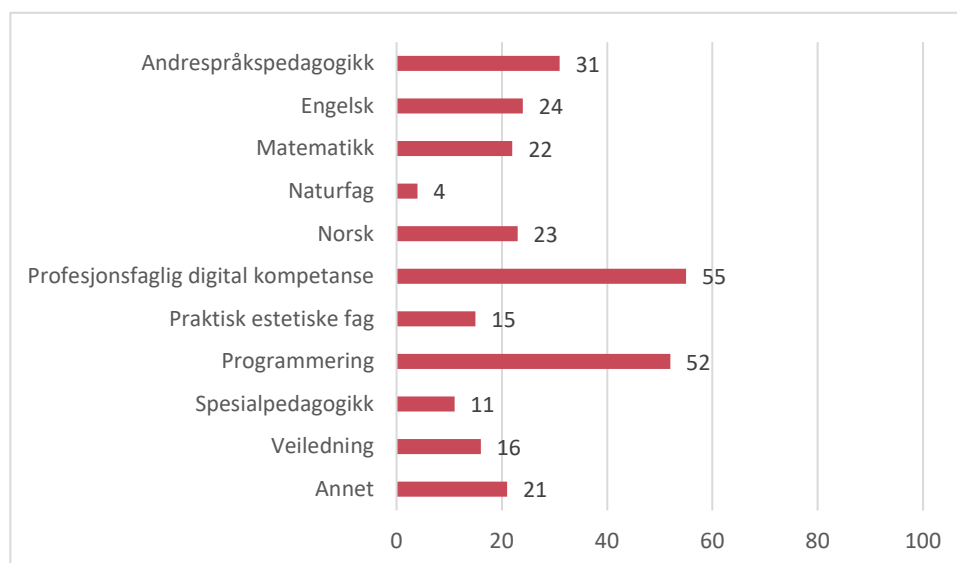
4.4 Videreutdanning under korona

Hvordan det har vært å ta videreutdanning under en pandemi ble undersøkt ved to spørsmålsbatterier. Det første handler om konsekvenser for studiet, mens det andre handler om opplevelse av nettbasert undervisning.

Figur 4.6: Videreutdanning under korona. Prosent. N = 2463.

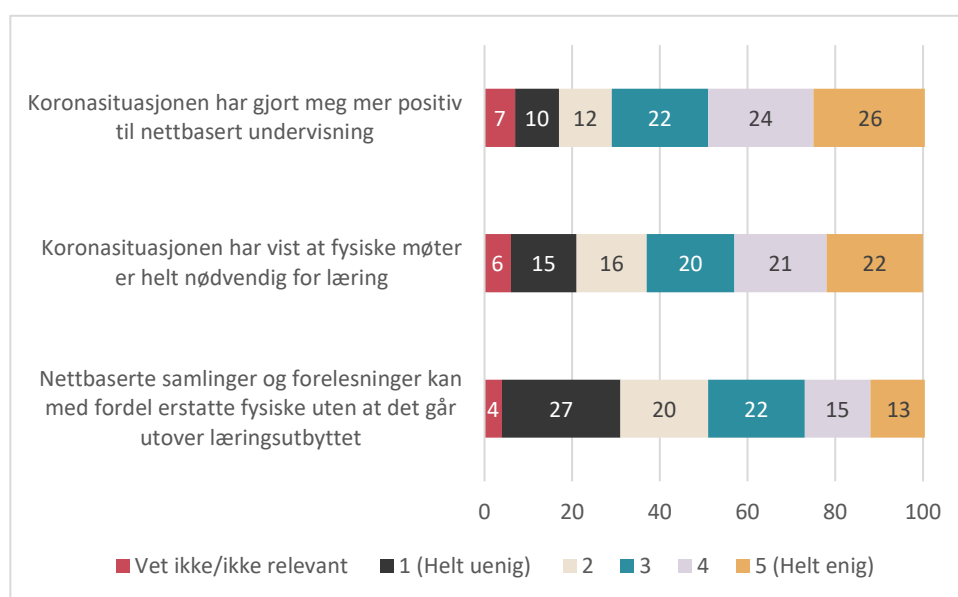
Mange, over halvparten, oppgir at det har blitt færre fysiske samlinger og mer nett-basert undervisning enn planlagt. Færre, omtrent en av fire, oppgir at ekstraarbeid på skolen har gjort det vanskeligere å gjennomføre videreutdanningen, eller at situasjonen med korona har redusert utbyttet av videreutdanningen. Variasjonen på disse to spørsmålene er stor, og det er også en betydelig andel som opplever at ekstraarbeid i liten grad har hatt betydning for gjennomføringen, og at situasjonen i liten grad har redusert læringsutbyttet.

Figur 4.7: Andel i ulike faggrupper som svarer at situasjonen med korona har redusert læringsutbyttet i svært liten grad. Prosent. N = 2438.

Figur 4.7 viser at betydningen av korona for læringsutbyttet varierer mellom faggruppene. Blant lærere som studerte profesjonsfaglig digital kompetanse eller programmering svarer over halvparten at utbyttet har blitt redusert i svært liten grad. For mange av de andre fagene er det rundt 20 prosent som svarer slik, og i naturfag er det bare 4 prosent.

Tre utsagn om nettbasert undervisning var laget for å få tak i lærernes vurdering av denne måten å bli undervist på sammenliknet med fysisk undervisning. Utsagnene og svarfordelingen vises i figur 4.8.

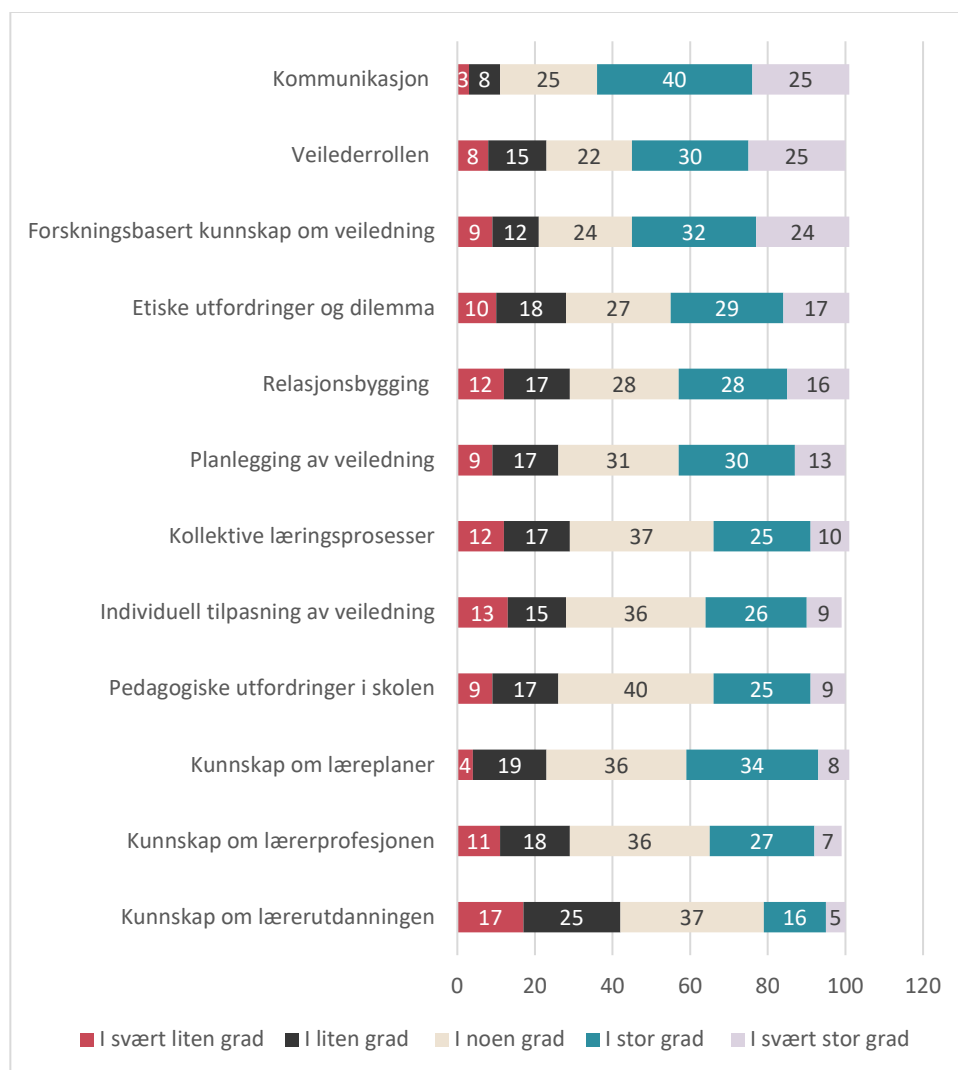

Figur 4.8: Andel som er enig i ulike påstander om nettbasert undervisning. Prosent. N = 2446.

Vi ser at i alt 50 prosent (svarkategoriene 4 og 5) uttrykker at de har blitt mer positive til nettbasert undervisning under korona. Samtidig er det færre, 28 prosent, som svarer at de er enig i at nettbaserte samlinger og forelesninger kan erstatte fysiske, mens 47 prosent er uenig i dette. Videre er det flere som er enig enn uenig i at *Koronasituasjonen har vist at fysiske møter er helt nødvendig for læring*. Alt i alt peker svarene på at det er en betydelig grad av positivitet til nettbasert undervisning blant lærerne, samtidig som flest vil foretrekke fysisk undervisning framfor digital.

4.5 Veiledning

Innholdet i veiledningsstudiene skiller seg noe fra innholdet i andre studier, og lærerne som tok veiledning fikk et eget spørsmålsbatteri om hvilke tema som hadde inngått i studiet. Alternativene som inngikk i spørsmålet og svarfordelingen vises i figur 4.9.

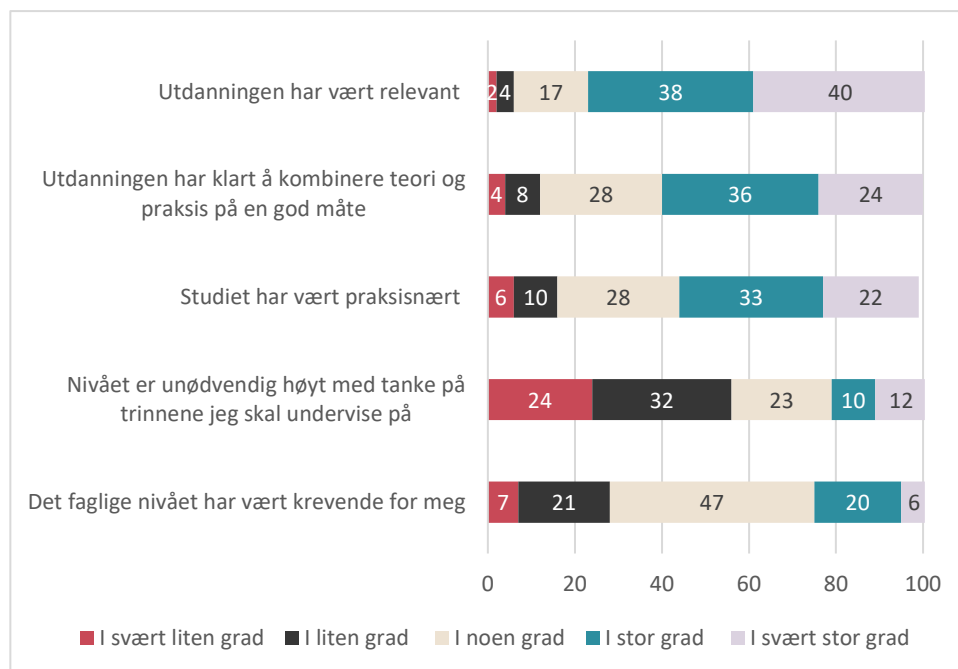
Figur 4.9: Tema i veilederutdanningen. Prosent. N = 266.

Kommunikasjon, veilederrollen og forskningsbasert kunnskap om veiledning er de temaene som flest oppgir å ha hatt i studiet. Mellom 65 og 56 prosent av lærerne svarer at de har hatt det i svært stor grad eller stor grad. I den andre enden av skalaen ser vi at kunnskap om lærerprofesjonen og kunnskap om lærerutdanningen er de temaene som færrest oppgir å ha hatt. Det er likevel henholdsvis 34 og 21 prosent som svarer at de har hatt disse to temaene i svært stor grad eller i stor grad.

Barnehagelærere som tok videreutdanning i veiledning fikk det samme spørsmålet om hvilke tema som inngikk i studiet som lærerne (Bergene, Gjerustad og Borlaug, 2021). Sammenlikning av svarene viser at rangeringen av hvilke tema som var med i stor og svært stor grad er ganske lik for de to gruppene.

4.6 Faglig nivå og relevans

Det er særlig viktig at videreutdanningene oppleves som relevante og praksisnære av lærerne, at det er noe de kan bruke i sin jobb (Penuel et al., 2007; Garet et al., 2001). Tidligere utgaver av Deltakerundersøkelsen har vist at det å oppleve studiet som lite relevant for den jobben man skal gjøre henger sammen med redusert læringsutbytte. I årets undersøkelse undersøkte vi temaet med ett batteri om relevans og bruk av studiet, som presentert i figur 4.10.

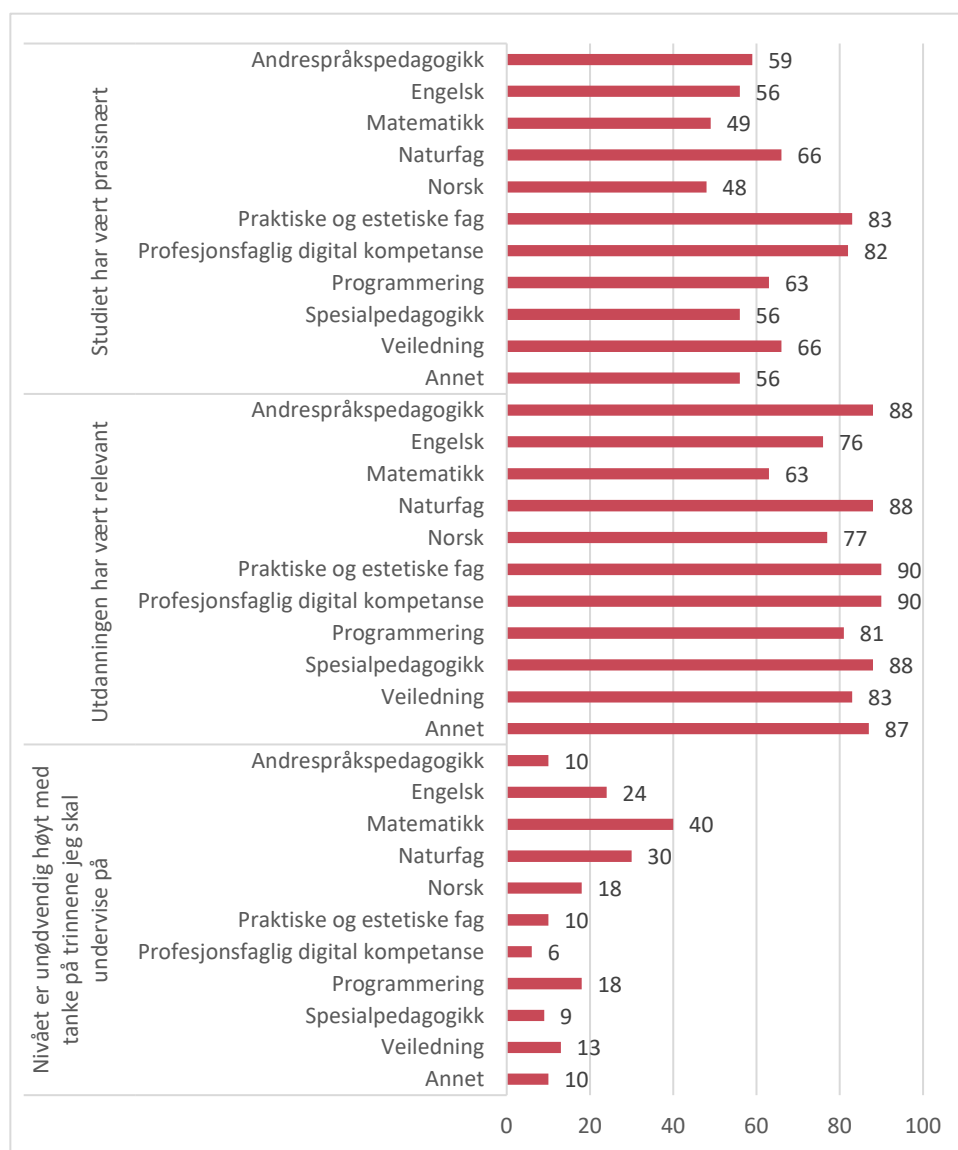
Figur 4.10: Faglig nivå og relevans. Prosent. N = 2528.

Svarene peker på at utdanningene i stor grad svarer på lærernes behov. Svært mange, totalt 78 prosent, svarer at utdanningen har vært relevant i stor eller svært stor grad. Kun seks prosent uttrykker at utdanningen i liten eller svært liten grad har vært relevant. Videre svarer noe over halvparten at studiene har klart å kombinere teori og praksis på en god måte og at de har vært praksisnære. Svarene peker på at utdanningene har svart på lærernes behov, og at de ikke har vært for teoretisk orienterte.

Noen lærere, 12 prosent, opplever nivået som unødvendig høyt med tanke på trinnene de skal undervise på. Vi vet fra tidligere undersøkelser at dette kan være knyttet til redusert læringsutbytte (Gjerustad og Pedersen, 2019).

Figur 4.11 viser til dels betydelig variasjon mellom de ulike faggruppene for noen av utsagnene presentert i figur 4.10. Profesjonsfaglig digital kompetanse og praktiske og estetiske fag kommer høyt ut på de to utsagnene som handler om relevans og praksisnærhet. Norsk og matematikk ligger relativt lavt på de samme utsagnene, og relativt høyt på det nederste utsagnet, som handler om nivået på

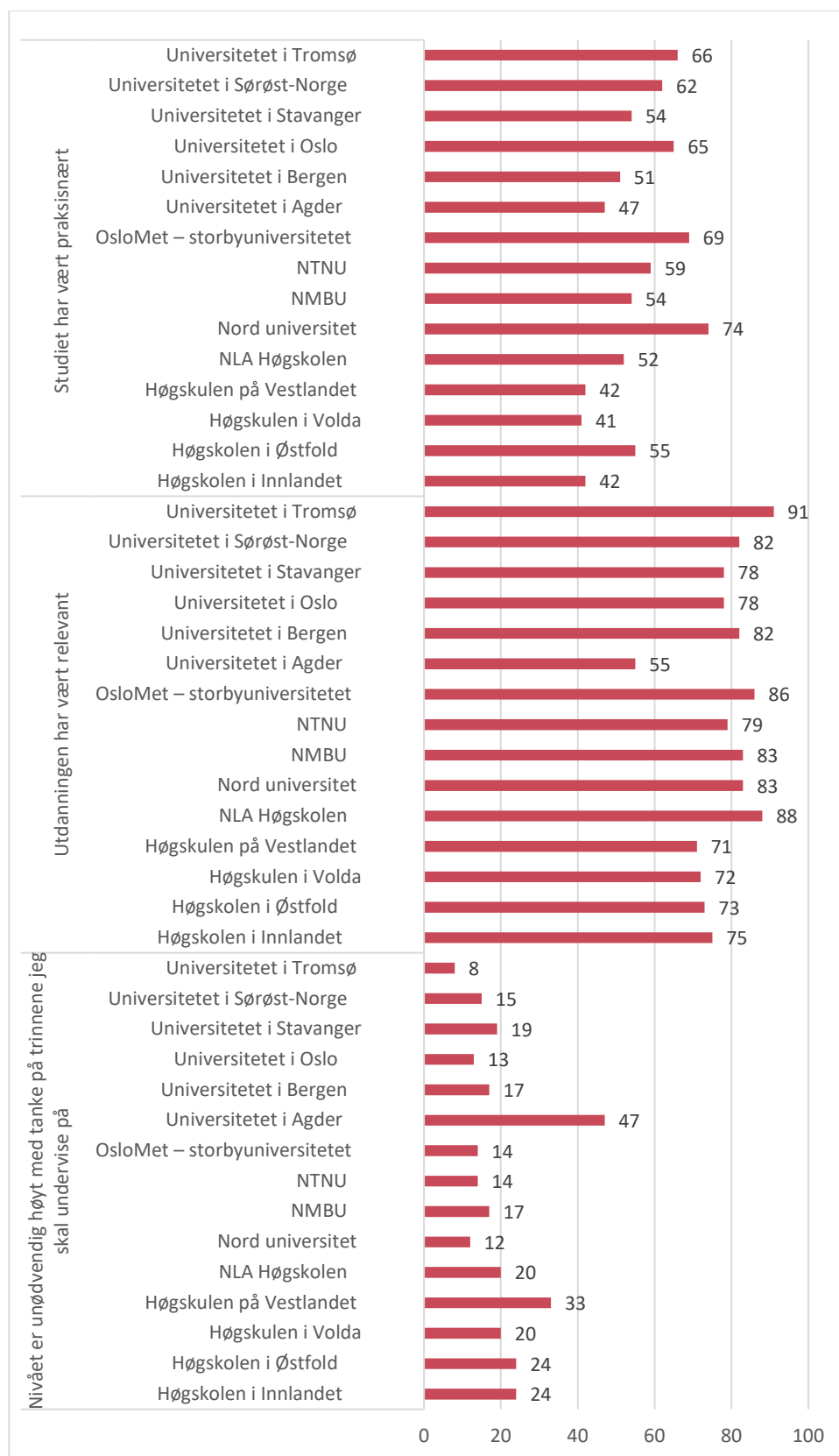
studiet. Alt i alt peker figuren på at de som studerer norsk og matematikk opplever at faget treffer deres behov i mindre grad enn de som studerer andre fag.

Figur 4.11: Faglig nivå og relevans delt inn etter faggruppe. Andel som svarer i svært stor og i stor grad. Prosent. N = 2453.

Faggruppen naturfag skiller seg ut ved å ligge relativt høyt på alle tre utsagnene. Altså oppleves naturfagene som praksisnære og relevante, samtidig som nivået oppleves som unødvendig høyt og krevende.

Det er også variasjon etter studiested – se figur 4.12. For de to øverste utsagnene, som handler om relevans og praksisnærhet, er det en tendens til at de som ligger høyt på et utsagn, også gjør det på det andre. Dette gjelder blant annet for Universitetet i Tromsø, Universitetet i Oslo og Nord universitet.

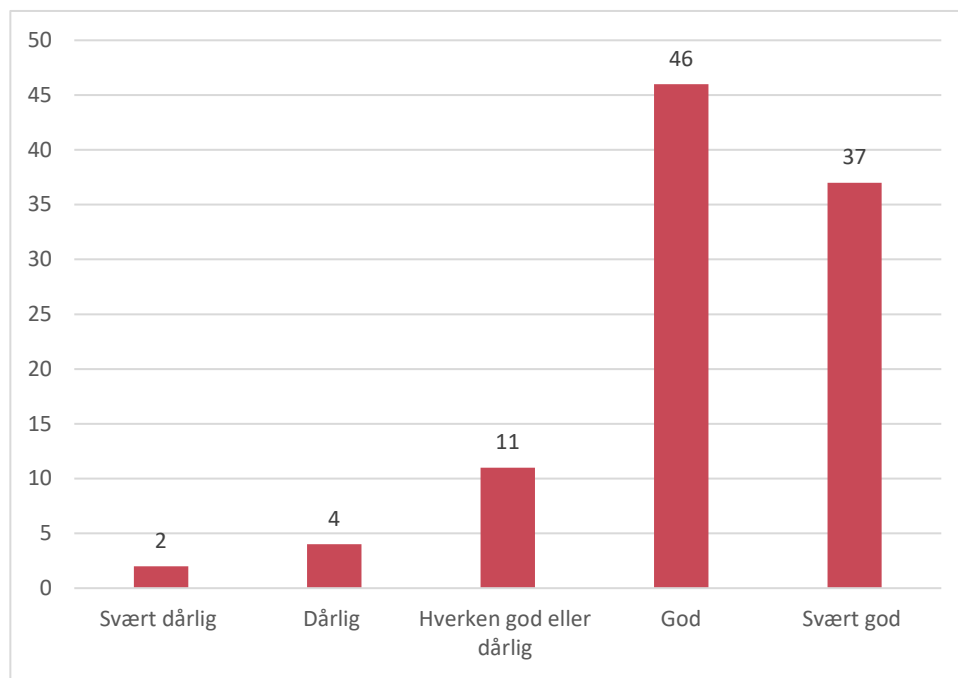

Figur 4.12: Faglig nivå og relevans delt inn etter studiested. Andel som svarer i svært stor og i stor grad. Prosent. N = 2453.

Universitetet i Agder skiller seg ut gjennom å ha en særlig høy andel som opplever at nivået på studiet var unødvendig høyt. Et klart flertall av lærerne som gikk der tok matematikk, noe som kan bidra til å forklare den høye andelen som svarer slik.

4.7 Opplevd kvalitet

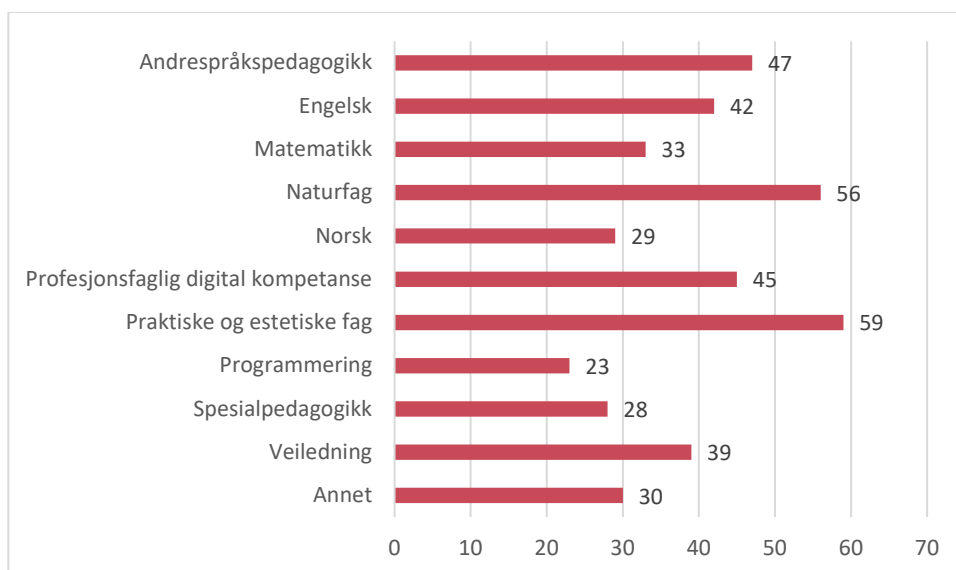
Lærerne ble bedt om å ta stilling til deres hovedinntrykk av kvaliteten på studiene, alle forhold tatt i betraktning. Figur 4.13 viser svarfordelingen:

Figur 4.13: Hovedinntrykk av kvaliteten på studiet. Prosent. N = 2472.

De fleste respondentene opplevde kvaliteten på utdanningen som svært god (37 prosent) eller god (46 prosent), og kun 6 prosent opplevde kvaliteten som dårlig eller svært dårlig.

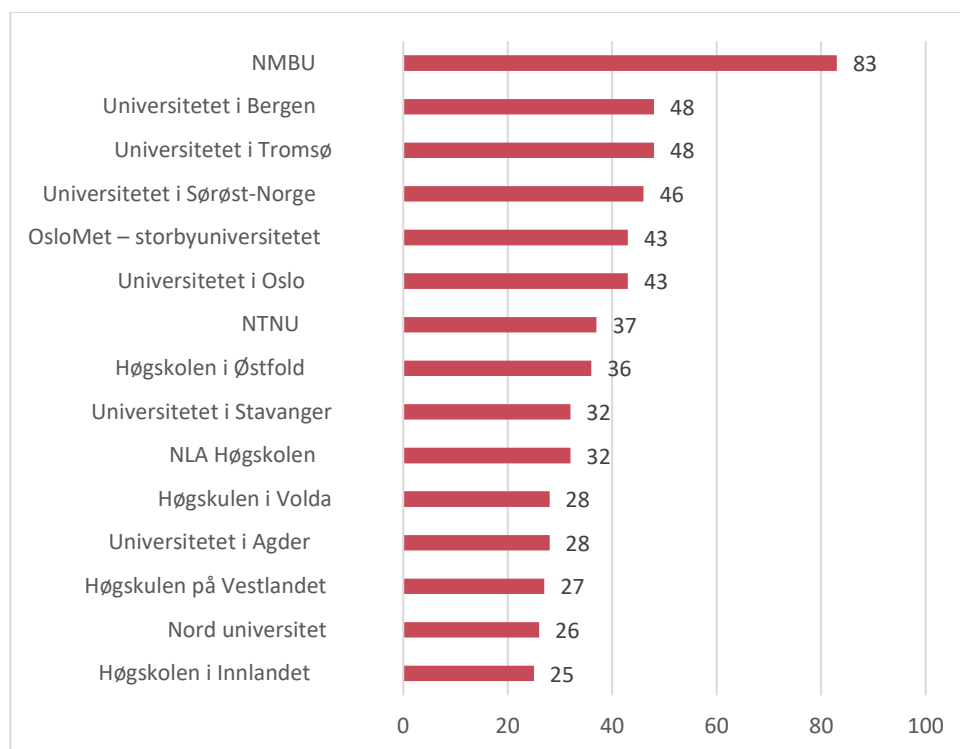
Når vi ser på forskjeller etter faggruppe (figur 4.14), ser vi imidlertid at opplevelsen varierer.

Figur 4.14: Andel som opplever kvaliteten på studiet som svært god etter faggruppe. Prosent. N = 2172.

Henholdsvis 59 prosent av deltakerne på videreutdanning i praktiske og estetiske fag og 56 prosent av deltakerne på naturfag opplevde kvaliteten på studiet som svært god, mens kun 29 prosent av deltakere på videreutdanningene innen norsk, 28 prosent innen spesialpedagogikk og 23 prosent innen programmering svarer slik.

Når vi ser på betydningen av lærested (figur 4.15), finner vi også forskjeller i opplevd kvalitet på studiet. Hele 83 prosent av deltakere ved videreutdanningene på NMBU opplevde kvaliteten som svært god. Dette lærestedet skiller seg ut ikke bare ved at kvaliteten på studiet opplevdes som svært god av respondentene, men de har også lavere antall respondenter sammenlignet med de andre lærestedene.

Figur 4.15: Andel som opplever kvaliteten på studiet som svært god etter studie-sted. Prosent. N = 2425.

Til sammenligning er kun 25 prosent ved Høgskolen i Innlandet, 26 prosent ved Nord universitet, og 27 prosent ved Høgskulen på Vestlandet svært fornøyd med kvaliteten på studiet. Selv om vi finner store forskjeller mellom lærestedene, er det viktig å huske at de fleste respondentene opplevde kvaliteten på studiet som god (figur 4.13). Videre vil vi nevne at de ulike studiestedene har ulik sammensetning av fag, noe som vil kunne ha betydning for andelen som krysser av for at kvaliteten var svært god.

4.8 Oppsummering

Det fleste lærere mener er viktig for læringsutbyttet er individuelt arbeid og undervisning. Svært mange, 41 prosent, som oppgir at de i svært stor grad har jobbet aktivt med studiet mellom samlingene. Andelen som svarer slik, varierer noe mellom faggrupper og mellom studiesteder. Forskjellene kan både komme av ulike forventninger til arbeid mellom samlinger, og at det vil være lettere å jobbe med noen fag mellom samlinger framfor andre.

Lærerne uttrykker at de er fornøyd med den nettbaserte undervisningen. Samtidig tyder svarene på at det er rom for å engasjere lærerne mer i undervisningen og å få mer tilbakemeldinger på den nettbaserte undervisningen.

Korona har påvirket videreutdanningene ved at det har blitt færre fysiske samlinger og mer nettstudier enn planlagt forteller et flertall av lærerne. Et mindretall, rundt en av fire, opplever at det har blitt vanskeligere å gjennomføre videreutdanningen på grunn av ekstraarbeid på skolen i forbindelse med korona. Majoriteten opplever ikke at læringsutbyttet av studiene har blitt redusert som følge av koronasituasjonen.

Det er betydelig grad av positivitet til den nettbaserte undervisningen som har vært under koronaperioden, men flere ser ut til å foretrekke fysisk undervisning framfor digital. Hele 60 prosent har blitt mer positive til nettbasert undervisning under korona. Samtidig er nær halvparten uenige i at nettbaserte samlinger og forelesninger kan erstatte fysiske samlinger og forelesninger.

Lærere som tok veilederutdanning, fikk et eget sett av spørsmål om innholdet i studiet. Kommunikasjon, veilederrollen og forskningsbasert kunnskap om veiledning er de temaene som flest oppgir å ha hatt i studiet. Kunnskap om lærerprofesjonen og kunnskap om lærerutdanningen er de temaene som færrest oppgir å ha hatt.

Videreutdanningene ser i stor grad ut til å svare på lærernes behov. Mange opplever dem som relevante. Over halvparten svarer at de har kombinert teori og praksis på en god måte og at de har vært praksisnære. Det er variasjon i lærernes opplevelse av dette etter faggruppe og studiested.

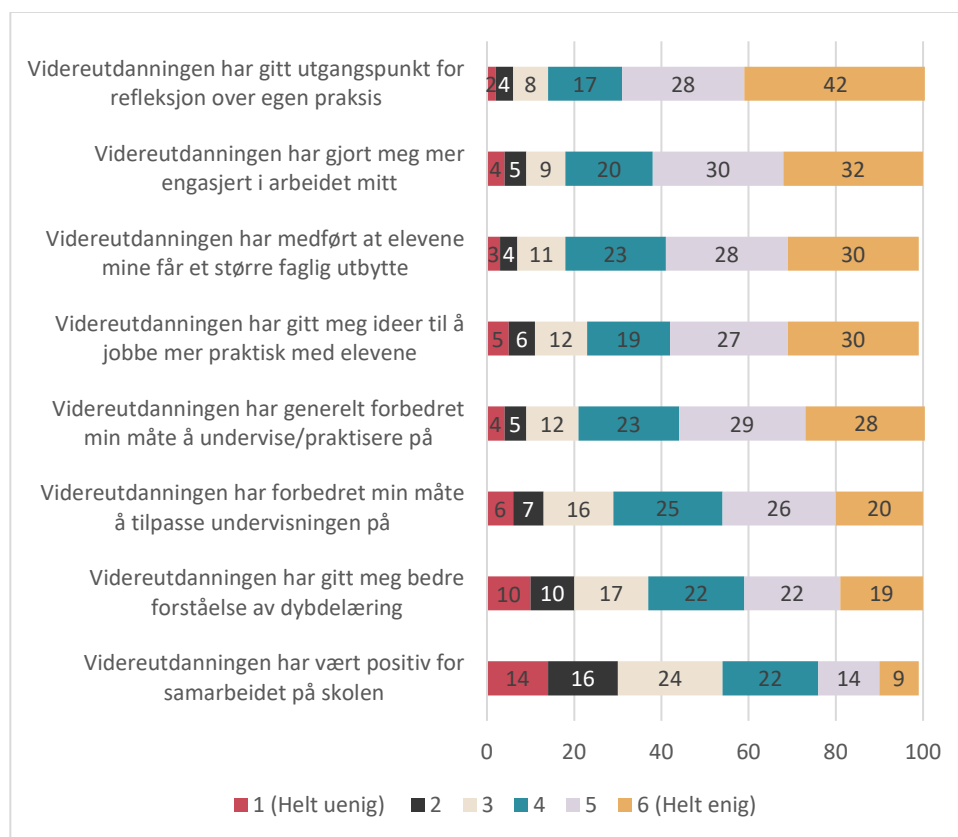
De fleste lærerne opplever kvaliteten på videreutdanningen som svært god eller god. Kun 6 prosent svarer at de synes kvaliteten var dårlig eller svært dårlig.

5 Utbytte av studiet

Forrige kapittel viste at respondentene anså egen innsats og motivasjon som viktigst for læringsutbytte. Som beskrevet innledningsvis har flere studier undersøkt betydningen av både indre og ytre motivasjon og kultur for kunnskapsdeling for læringsutbytte. I dette kapitlet vil vi se nærmere på hvordan lærerne opplevde kvaliteten på studier, hvilket utbytte har fra studiet, og hvordan de har jobbet for å ta i bruk den nye kunnskapen. Kapitlet vil også se på videreutdanning og opplæring/anvendelse av digitale ressurser, samt veiledning.

5.1 Læringsutbytte

Opplevd læringsutbytte ble undersøkt ved at lærerne skulle vurdere ulike utsagn om hvilken betydning utdanningen har for dem som lærer, for undervisningspraksis og for elevene. Utsagnene og svarfordelingen vises i figur 5.1.

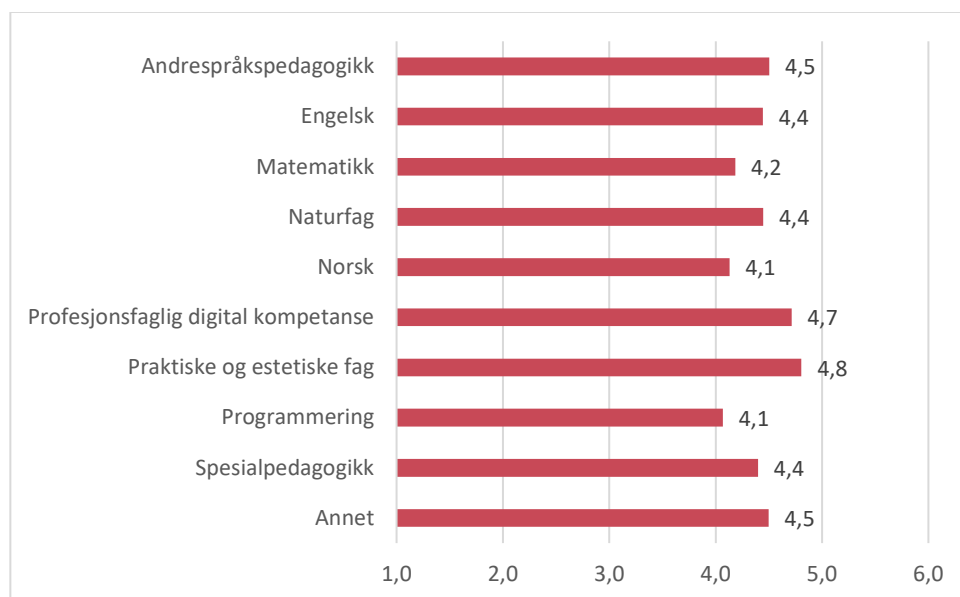
Figur 5.1: Opplevd læringsutbytte. Prosent. N = 2212.

Figuren viser at videreutdanningen i stor grad har bidratt til at deltakerne reflekterer over egen praksis – 70 prosent er enig i dette utsagnet. 62 prosent mente at videreutdanningen har bidratt til økt engasjement og 58 prosent mente at videreutdanningen kommer elevene til gode ved at de får et større faglig utbytte. Videreutdanningen har i mindre grad bidratt til samarbeid med kollegaer og ledelse ved skolen.

Deltakerne rapporterer altså at videreutdanningen bidrar til økt motivasjon og engasjement, faglig utbytte og endringer i undervisningen.

Analyser viser at Cronbachs Alpha for de åtte utsagnene om læringsutbytte er så høy som 0,92. Det indikerer at de ulike spørsmålene måler det samme fenomenet, og taler for at de kan slås sammen til en samlet verdi for læringsutbytte. Gjennomsnittet av samlemålet vil gå fra en til seks. Verdien én vil oppstå dersom en person krysser av for *Helt uenig* ved alle utsagnene, mens verdien seks vil oppstå dersom en person krysser av for *Helt enig* ved alle utsagnene.

I figur 5.2 og tabell 5.1. viser vi gjennomsnittsverdiene for læringsutbytte etter faggruppe og lærested. Variasjonen etter faggruppe og lærested er signifikant. Vi observerer også her forskjeller mellom fag og læresteder.

Figur 5.2: Opplevd læringsutbytte etter faggruppe. Gjennomsnitt. N = 2192.

Som figur 5.2 viser, er det et høyere antall deltakere ved praktiske og estetiske fag (4,8) og profesjonsfaglig digital kompetanse (4,7) som opplevde godt læringsutbytte av utdanningene, sammenlignet med deltakere på norsk og programmering, hvor gjennomsnittet er på 4,1 for begge utdanningene. En mer detaljert oversikt over læringsutbytte for hvert enkelt fag vises i vedlegg 5.1.

Tabell 5.1: Gjennomsnittlig læringsutbytte etter lærested. Gjennomsnitt. N = 2178.

Lærested	Gj.snitt	Std.avvik	N
Universitetet i Tromsø	4,7	0,9	58
OsloMet – storbyuniversitetet	4,6	1,1	336
Universitetet i Stavanger	4,4	1,2	56
Universitetet i Sørøst-Norge	4,4	1,1	288
NMBU	4,4	0,9	23
NTNU	4,4	1,1	350
Nord universitet	4,3	1,1	80
Høgskolen i Innlandet	4,3	1,2	125
Høgskolen i Østfold	4,2	1,2	101
NLA Høgskolen	4,2	1,0	22
Universitetet i Bergen	4,1	1,1	84
Høgskulen på Vestlandet	4,1	1,1	330
Høgskulen i Volda	4,1	1,2	73
Universitetet i Agder	4,0	1,3	228

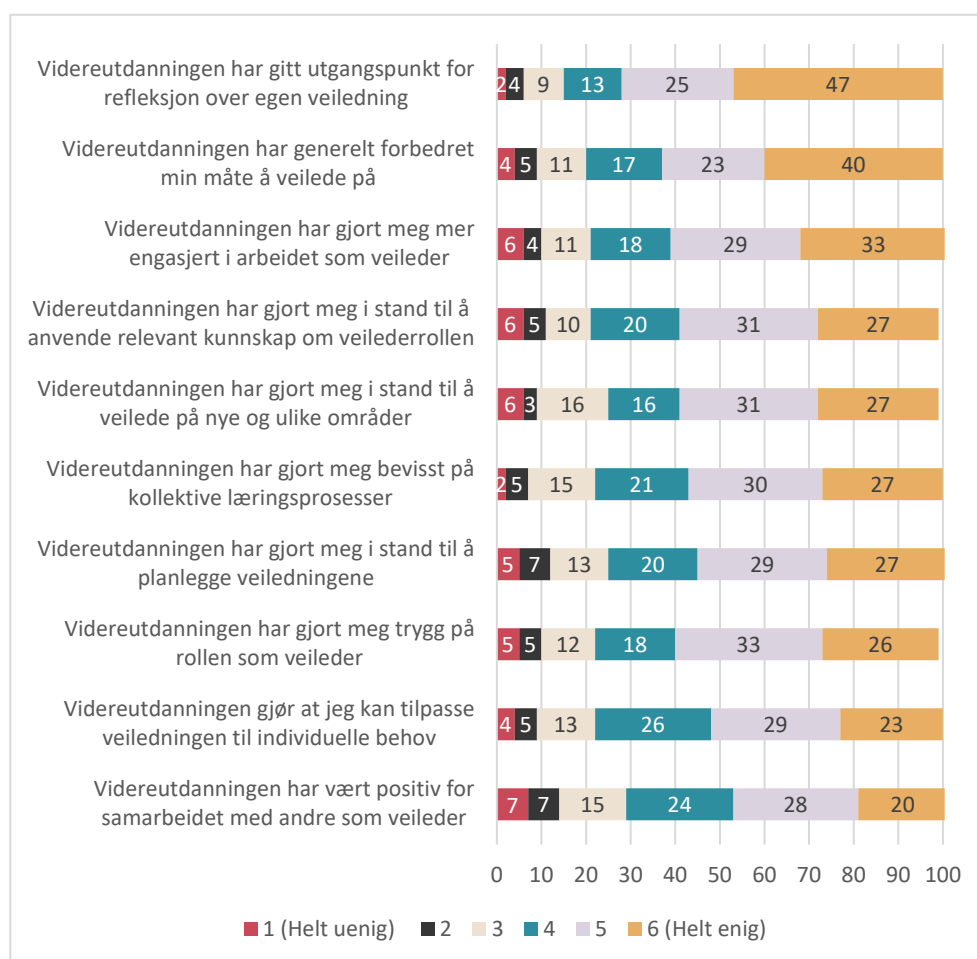
Tabell 5.1. viser at de fleste deltakerne opplevde læringsutbytte fra videreutdanningene, men at deltakerne ved Universitetet i Tromsø og OsloMet opplevde dette

i større grad en deltakerne ved Universitet i Bergen, Høgskulen på Vestlandet, Høgskulen i Volda og Universitet i Agder.

Opplevd læringsutbytte fra studiet synes å ha delvis sammenheng med opplevd kvalitet på studiet, som omtalt i kapittel 4. Ser vi på faggruppe, opplevde færrest deltakere ved programmering og norsk kvaliteten på studiet som svært god, og de rapporterer lavere læringsutbytte sammenlignet med andre fag. Likeledes ser vi at deltakere ved praktiske og estetiske fag opplevde svært god kvalitet og godt læringsutbytte.

5.2 Læringsutbytte veiledning

Lærere som tok videreutdanning i veiledning, skiller seg ut med å ha et litt annet type innhold i studiet enn de fleste andre fag. De fikk derfor spørsmål om læringsutbytte som var tilpasset faget. Utsagnene som gikk til denne gruppen og hvordan de svarte vises i figur 5.3.

Figur 5.3: Opplevd læringsutbytte for lærere som tok videreutdanning i veiledning. Prosent. N = 242.

Utsagnene er sortert slik at utsagn der flest svarer at de er helt enig kommer øverst. De tre utsagnene som flest er enig i handler om at videreutdanningen har gitt utgangspunkt for refleksjon over egen veiledning, forbedret måten de veileder på og gjort dem mer engasjert. Mellom 72 og 62 prosent uttrykker at de er enig i disse utsagnene (svarkategori 5 og 6).

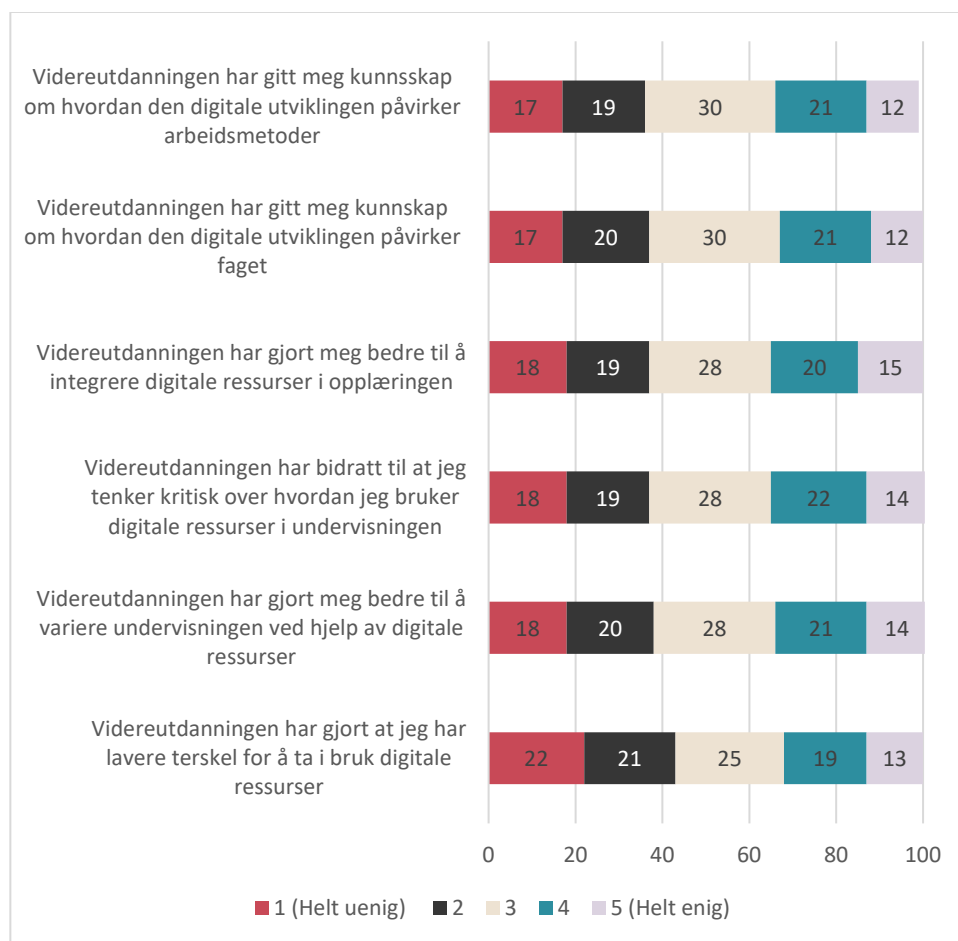
Utsagnet som får lavest tilslutning handler om hvorvidt videreutdanningen har vært positiv for samarbeidet med andre som veileder. Det er likevel 48 prosent som uttrykker at de er enig i dette, og bare 14 prosent som svarer at de er uenig (svarkategoriene 1 og 2).

Gjennomgående er andelen som er enig i de ulike utsagnene klart høyere enn andelen som er uenig. Det indikerer at de fleste opplever læringsutbyttet som godt.

Barnehagelærere som tok videreutdanning i veiledning svarte på de samme spørsmålene som lærere (Bergene, Gjerustad og Borlaug, 2021). Sammenlikninger mellom de to gruppene viser at det er de samme utsagnene som får høy og lav tilslutning, slik at rangeringen av utsagnene blir ganske lik. Men barnehagelærerne er enda mer positive til utbyttet, i den forstand at flere barnehagelærere enn lærere krysser av for *helt enig*, den mest positive vurderingen.

5.3 Studienes opplæring i bruk av digitale ressurser

I mange av kursene inngår opplæring i bruk av digitale ressurser. Utbyttet av dette ble undersøkt ved at lærerne tok stilling til syv ulike utsagn om temaet. Innholdet i utsagnene, svaralternativer og svarfordeling vises i figur 5.4.

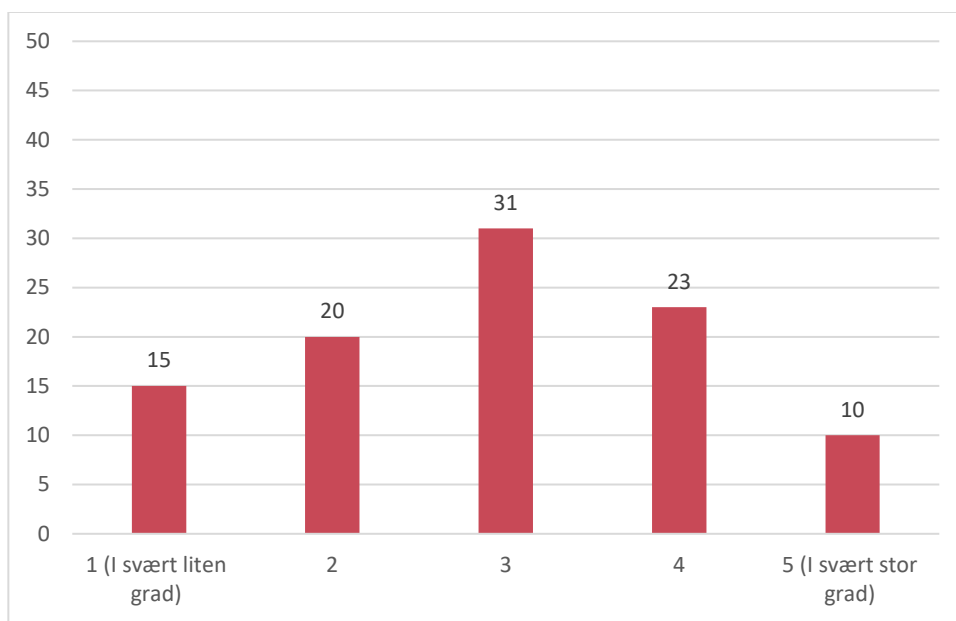

Figur 5.4: Opplæring i bruk av digitale ressurser. Prosent. N = 2277.

Det er svært liten variasjon i andelen som krysser av for de ulike svaralternativene for de seks utsagnene om opplæring i bruk av digitale ressurser. Andelen som er positiv er omtrent like stor som andelen som ikke er det. Det tyder på at de som har krysset av for enig eller uenig på et utsagn har krysset av for det samme svaralternativet også på de andre utsagnene.

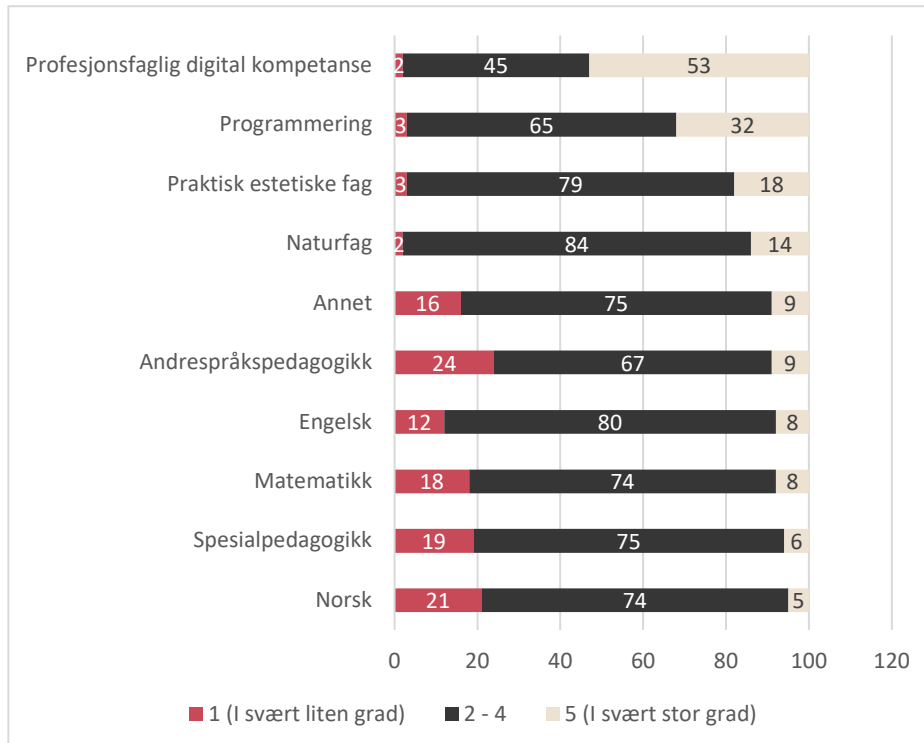
En korrelasjonsanalyse viser at det er svært stort samsvar mellom svarene på de ulike spørsmålene. Korrelasjonene ligger mellom .90 og .72, noe som bekrefter at de som er enig eller uenig i et utsagn svarer ganske likt også på de andre utsagnene.

Svarmønsteret indikerer at noen kurs har prioritert opplæring i bruk av digitale ressurser, mens andre ikke har gjort det. Dette kan ha å gjøre med kursets formål, der det ikke nødvendigvis er naturlig for alle kurs å vektlegge bruk av digitale ressurser.

Figur 5.5: Alt i alt, hvor fornøyd er du med studiets opplæring i digitale ressurser? Prosent. N = 2274.

Figur 5.5 viser hvor fornøyd lærerne er med opplæringen i bruk av digitale ressurser. Svarfordelingen er så å si normalfordelt. Altså er de fleste middels fornøyd, mens omtrent like andeler er lite fornøyd og mye fornøyd.

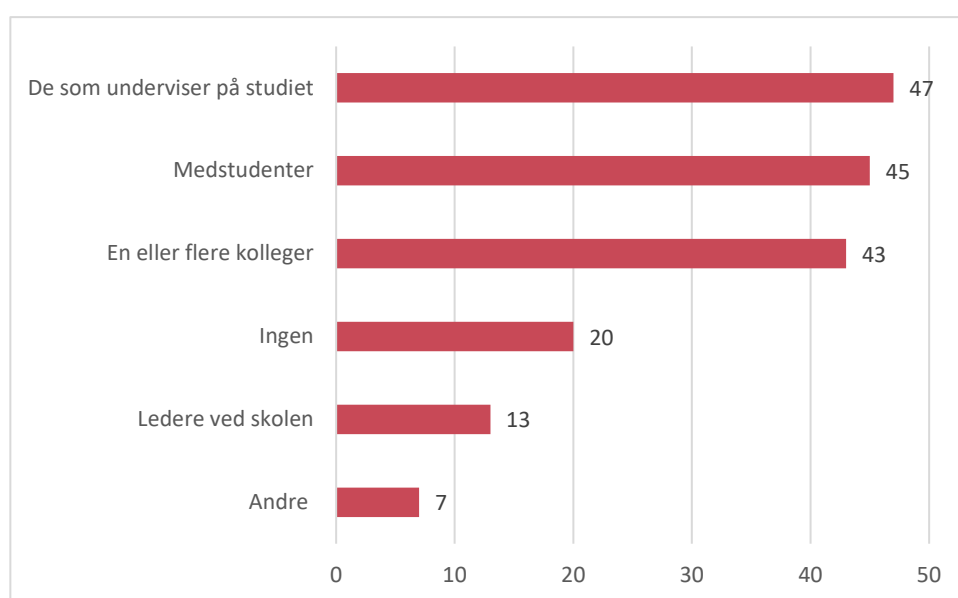
Figur 5.6: Hvor fornøyd lærerne er med studiets opplæring i digitale ressurser etter faggruppe. Prosent. N = 2185.

Når vi ser på svarfordelingen etter faggruppe, finner vi tydelige forskjeller. De som har studert profesjonsfaglig digital kompetanse, har den klart mest positive opplevelsen. Over halvparten av disse sier de er svært fornøyde. Også de som studerte programmering, praktiske og estetiske fag og naturfag er ganske fornøyde. Her er det flere som krysser av for den mest positive svarkategorien enn den minst positive.

For de resterende fagene er det flere som uttrykker at de er mer misfornøyde enn fornøyde med opplæringen i digitale ressurser. I faggruppen norsk er det fire ganger så mange som krysser av for den mest negative kategorien enn den mest positive. Lærernes svar peker på at flere fag har forbedringspotensial når det gjelder opplæring i bruk av digitale ressurser.

5.4 Overføring av kunnskap

Å forstå hvordan kunnskapen skal anvendes krever en oversettelse fra teori til praksis. I denne prosessen kan andre aktører enn en selv være viktige. Vi spurte derfor deltakerne om hvem som har vært viktige for å ta i bruk kunnskapen.

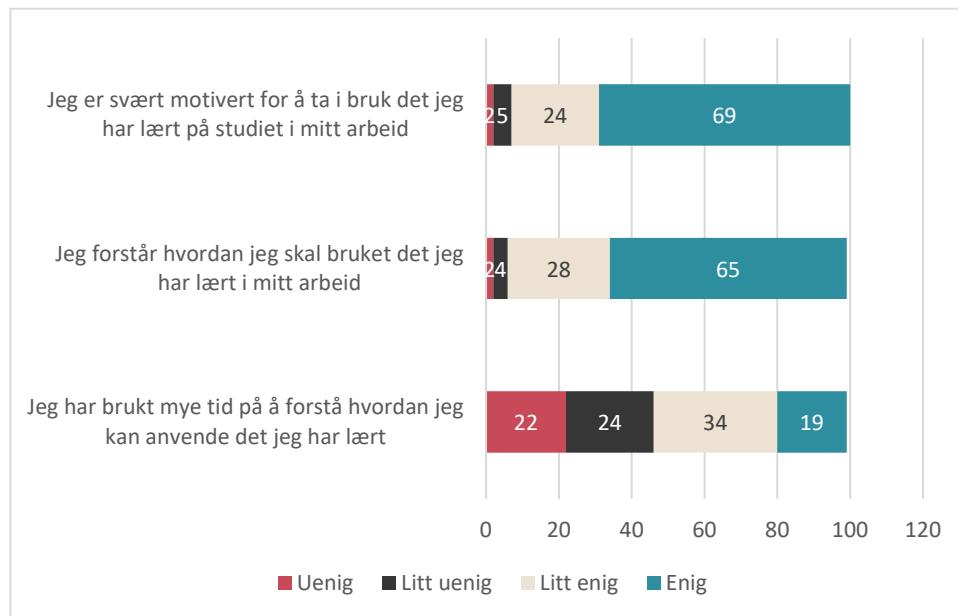

Figur 5.7: Hvem har vært viktig for deg i arbeidet med å ta i bruk det du har lært i videreutdanningen? Prosent. N = 2501.

Som figur 5.7. viser, mener 47 prosent av respondentene at de som underviser på studiet er viktige for å oversette kunnskapen i praksis. 45 prosent mener medstudenter er viktige og 43 prosent kollegaer. Kun 13 prosent mener ledelsen ved skolen er sentrale i arbeidet med å ta kunnskapen i bruk. Svarene er i tråd med forskningen som ble presentert i kapittel 1, der støtte og samarbeid med kolleger og

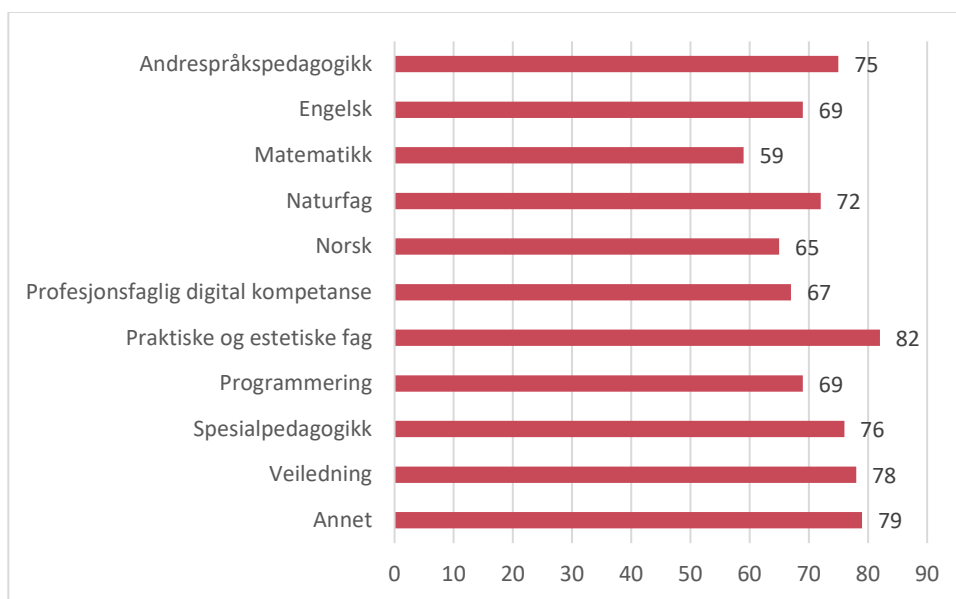
medstudenter blir løfter fram som viktig for å få utbytte av videreutdanning (Penuel et al., 2007; Garet et al., 2001).

En annen faktor viktig for oversettelse og anvendelse av kunnskapen er deltakernes motivasjon og om de forstår hvordan de skal anvende kunnskapen. Figur 5.8 viser hva deltakerne svarte på tre utsagn om dette temaet.

Figur 5.8: Anvendelse av kunnskap fra videreutdanningen. Prosent. N = 2505.

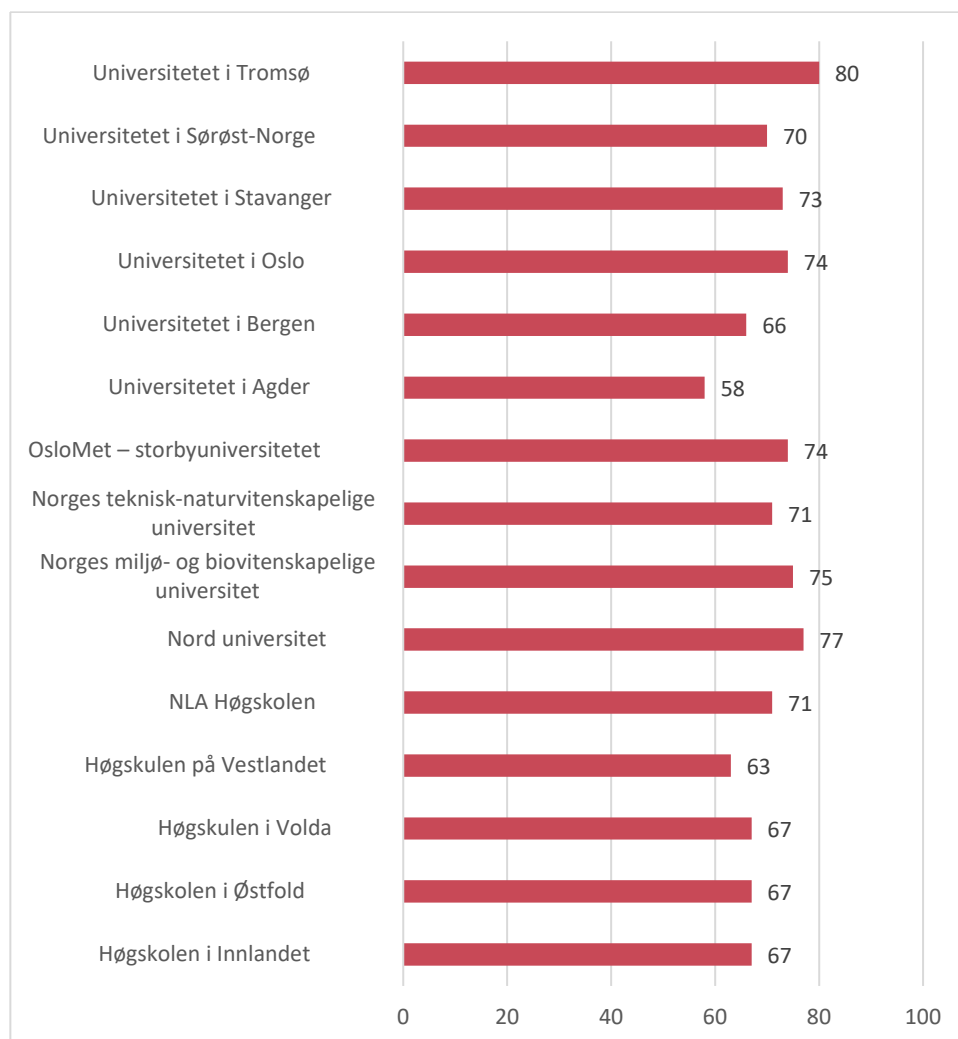
Svært mange – over 90 prosent - svarer at de er motivert for å ta i bruk det de har lært på studiet, og at de forstår hvordan de skal bruke det i eget arbeid. Når det gjelder utsagnet *Jeg har brukt mye tid på å forstå hvordan jeg kan anvende det jeg har lært* er andelen som er enig noe høyere enn andelen som er uenig. Altså er det en betydelig andel som synes det har vært krevende å oversette det de har lært til noe de selv kan bruke. Det er i seg selv ikke nødvendigvis negativt, siden en slik prosess kan bety at lærerne gjør kunnskapen til sin egen, noe som kan være positivt for utbytte av videreutdanningen (Kennedy, 2016).

Figur 5.9: Andel i ulike faggrupper som er enig i at de er svært motivert for å ta i bruk det de har lært. Prosent. N = 2445.

Analyser av hvor motiverte lærerne er for å ta i bruk det de har lært etter faggruppe og studiested viser noe variasjon – figur 5.9 og 5.10. I faggruppene er det praktiske og estetiske fag som har den høyeste andelen som er høyt motivert, mens den laveste andelen er i faggruppen matematikk. Det er et av fagene hvor det er innført nye kompetansekrav, noe som kan ha betydning for motivasjon til å ta i bruk det de har lært. Det er likevel så mange som 59 prosent som uttrykker å være motivert også i denne gruppen.

Det er også noe variasjon mellom studiestedene. Figuren viser at for hele ni av de femten studiestedene som er med svarer mellom 70 og 80 prosent av lærerne at de er svært motivert for å ta i bruk det de har lært.

Figur 5.10: Andel på ulike studiesteder som er enig i at de er svært motivert for å ta i bruk det de har lært. Prosent. N = 2414.

5.5 Oppsummering

Deltakerne forteller at videreutdanningen bidrar til økt motivasjon og engasjement, faglig utbytte og endringer i undervisningen.

Svarene på ulike utsagn om opplæring i bruk av digitale ressurser tyder på at de som har krysset av for enig eller uenig i et utsagn har krysset av for det samme svaralternativet også på de andre utsagnene. Dette indikerer at noen kurs har prioritert opplæring i bruk av digitale ressurser, mens andre ikke har gjort det. Rundt en tredel er fornøyd med studiets opplæring i digitale ressurser, mens omtrent like mange er lite fornøyd. Svarene varierer etter faggruppe, og lærere som har tatt profesjonsfaglig digital kompetanse er klart mest fornøyd. Deretter følger programmering, praktiske og estetiske fag og naturfag, hvor flere er positive enn negative.

De som underviser på studiet, medstudenter og kolleger framstår som viktige i arbeidet med å oversette det de lærer på studiet til praksis. I underkant av halvparten av læreren svarer at disse gruppene har vært viktige for dem i arbeidet med å ta i bruk det de har lært på videreutdanningen. Kun 13 prosent krysser av for *Ledere ved skolen* på dette spørsmålet, mens 20 prosent svarer *Ingen*.

Nesten alle svarer at de er motivert for å ta i bruk det de har lært på studiet, og at de forstår hvordan de skal bruke det i eget arbeid. Det er noe variasjon i andelen som er svært motivert etter faggruppe, med flest som svarer slik i gruppen praktiske og estetiske fag, og færrest i gruppen matematikk. Over halvparten er enig i at de har brukt mye tid på å forstå hvordan de kan anvende det de har lært. Altså er det en betydelig andel som har måttet jobbe for å oversette det de har lært til noe de selv kan bruke.

Referanser

- Desimone, L.M. (2009) Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*, 38(3): 181-199.
- Garet, M.S. et al. (2001). What makes professional development effective? Results from a national sample of teachers. *American Educational Research Journal*, 38(4): 915-945.
- Gjerustad, C. og Kårstein, A. (2013). *Deltakerundersøkelsen 2013 – Resultater av en spørreundersøkelse blant ansatte i skolen som har tatt videreutdanning i regi av strategien «Kompetanse for kvalitet»*. NIFU: Rapport 35/2013.
- Gjerustad, C. og B. Lødding (2014): *Deltakerundersøkelsen 2013- Resultater av en spørreundersøkelse blant ansatte i skolen som har tatt videreutdanning i regi av strategien «Kompetanse for Kvalitet»*. NIFU: Rapport 36/2014.
- Gjerustad, C. og Salvanes, K.V. (2015). *Deltakerundersøkelsen 2015 – Resultater av en spørreundersøkelse blant ansatte i skolen som har tatt videreutdanning innenfor satsingen «Kompetanse for kvalitet»*. NIFU: Rapport 26/2015.
- Gjerustad, C. og Næss, T. (2016). *Deltakerundersøkelsen 2016 – Resultater fra en spørreundersøkelse blant ansatte i skolen som har tatt videreutdanning innenfor satsingen «Kompetanse for kvalitet»*. NIFU: Rapport 28/2016.
- Gjerustad, C. og Ulriksen, R. (2018). *Deltakerundersøkelsen for lærere 2018 - Resultater fra en spørreundersøkelse blant ansatte i skolen som har tatt videreutdanning innenfor satsingen «Kompetanse for kvalitet»*. NIFU: Rapport 26/2018.
- Gjerustad, C. og Pedersen, C. (2019) *Deltakerundersøkelsen for lærere 2019 - Resultater fra en spørreundersøkelse blant ansatte i skolen som har tatt videreutdanning innenfor satsingen «Kompetanse for kvalitet»*. NIFU: Rapport 19/2019.
- Gjerustad, C. og Bergene, A.C. (2020) *Deltakerundersøkelsen for lærere 2020 – En spørreundersøkelse om videreutdanning under Covid-19*. NIFU: Rapport 17/2020.
- Kennedy, M.M. (2016). How does professional development improve teaching? *Review of educational research*, 86(4): 945-980.

- Kunnskapsdepartementet (2011). *Kompetanse for kvalitet - Strategi for etter- og videreutdanning 2012–2015*. Hentet fra:
<http://www.udir.no/Upload/skoleutvikling/5/Kompetanse%20for%20kvalitet.pdf?epslanguage=no>
- Kunnskapsdepartementet (2015). *Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere frem mot 2025*. Hentet fra:
https://www.regjeringen.no/contentassets/731323c71aa34a51a6febdeb8d41f2e0/kd_kompetanse-for-kvalitet_web.pdf
- Oxford Research (2011). *Utbytte av videreutdanning. Deltakerundersøkelsen 2011: Utbytte av deltakelse i «Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning av lærere»*. Kristiansand: Oxford Research
- Oxford Research (2012). *Utbytte av videreutdanning - 2. Deltakerundersøkelsen 2: Utbytte av deltakelse i «Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning av lærere»*. Kristiansand: Oxford Research
- Pedersen, C., Gjerustad, C. og Borlaug, S.B. (2021) *Deltakerundersøkelsen for yrkesfaglærere. Resultater fra en spørreundersøkelsen blant yrkesfaglærere som har tatt videreutdanning innenfor strategien «Kompetanse for kvalitet»*. NIFU: Rapport 17/2021.
- Penuel, W.R., Fishman, B.J., Yamaguchi, Y. og Gallagher, L.P. (2007). What makes professional development effective? Strategies that foster curriculum implementation. *American Educational Research Journal*, 44 (4): 921 – 958.
- Rambøll (2010) *Videreutdanning 2009 – 2010. Analyse av Deltakerundersøkelsen*. Oslo: Rambøll.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. New York: Guilford Publishing.
- Tømte, C., Olsen, D. S., Waagene, E., Solberg, E., Børing, P. og Borlaug, S. P. (2015). *Kartlegging av etter- og videreutdanningstilbud i Norge*. NIFU: Rapport 39/2015. Oslo: NIFU.
- Ulriksen, R. og Gjerustad, C. (2017). *Deltakerundersøkelsen for lærere 2017. Resultater fra en spørreundersøkelse blant ansatte i skolen som har tatt videreutdanning innenfor strategien «Kompetanse for kvalitet»*. NIFU: Rapport 21/2017.

Vedlegg

Vedlegg 2.1. Utvalg (lærere som besvarte spørreskjemaet) sammenliknet med populasjon (alle lærere som tok videreutdanning innen Kompetanse for kvalitet) fordelt på fag. Navn på fagene avviker fra det som brukes ellers i rapporten. Det kommer av at det som presenteres her er hentet fra bakgrunns materialet, mens ellers i rapporten bruker vi svarene til lærerne på et mer fininndelt spørsmål. Prosent.

	Utvalg (N = 2725)	Populasjon (N = 5519)
Andrespråkspedagogikk	2,5	2,4
Annet	3,4	3,5
Annet praktisk-estetisk fag	0,5	0,5
Begynneropplæring	1,3	1,4
Engelsk	20,4	21,0
Fremmedspråk	1,0	1,1
KRLE	0,6	0,5
Kroppsøving	0,8	0,9
Kunst og håndverk	1,6	1,7
Lesing og skriving som grunnleggende ferdighet	0,0	0,0
Mat og helse	1,1	1,1
Matematikk	26,0	24,6
Musikk	0,6	0,6
Naturfag	2,3	2,4
Norsk	20,2	19,8
Norsk tegnspråk	0,5	0,3
Profesjonsfaglig digital kompetanse	2,2	2,7
Programmering	4,7	5,4
Regning som grunnleggende ferdighet	0,0	0,0
Samfunnsfag	1,1	0,9
Samisk	0,1	0,1
Spesialpedagogikk	5,8	5,3
Veilederutdanning	3,4	3,6

Vedlegg 2.2. Utvalg og populasjon ordinære lærere fordelt på studiested. Prosent.

	Utvalg (N = 2725)	Populasjon (N = 5519)
Handelshøyskolen BI	0,03	0,02
Høgskolen i Innlandet	5,5	5,7
Høgskolen i Østfold	4,5	4,0
Høgskulen i Volda	3,1	3,1
Høgskulen på Vestlandet	14,5	13,8
MF vitenskapelig høyskole	0,1	0,1
NLA Høgskolen	1,0	0,9
NTNU	15,8	15,1
Nord universitet	3,7	4,2
Norges idrettshøgskole	0,2	0,2
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	1,0	1,2
Norges musikkhøgskole	0,02	0,03
OsloMet-Storbyuniversitetet	15,6	15,3
Rudolf Steinerhøyskolen	0,4	0,6
Sámi allskuvla	0,03	0,1
UiT	3,1	3,0
Universitetet i Agder	10,3	9,6
Universitetet i Bergen	3,7	3,9
Universitetet i Oslo	0,9	0,8
Universitetet i Stavanger	3,2	3,4
Universitetet i Sørøst-Norge	11,6	12,8
Universitetet i Sørøst-Norge/Høgskolen på Vestlandet	1,6	2,1
VID vitenskapelige høyskole	0,2	0,1

Vedlegg 5.1: Gjennomsnittlig opplevd læringsutbytte etter fag. Prosent. N = 1924.

Fag	Gj.snitt	Std.avvik	N
Kroppsøving 1 5-10. trinn	5,3	0,7	10
Profesjonsfaglig digital kompetanse 11.	5,0	0,9	11
Mat og helse 1 1.-10. trinn	4,9	0,9	22
Spesialpedagogikk 2 8.-13. trinn	4,9	0,8	14
Matematikk 2 1.-7. trinn	4,9	1,0	45
Naturfag 1 8.-13. trinn	4,8	0,7	9
Engelsk 2 1.-7. trinn	4,7	1,0	23
Begynneropplæring 1 1.-7. trinn	4,7	1,1	30
Profesjonsfaglig digital kompetanse 1.-	4,6	1,0	38
Kunst og håndverk 1 1.-10. trinn	4,6	0,9	30
Andrespråkspedagogikk 1 1.-13. trinn	4,6	1,0	31
Andre fag	4,6	1,0	268
Engelsk 2 8.-13. trinn	4,6	1,0	27
Spesialpedagogikk 1 1.-7. trinn	4,5	0,6	11
Samfunnsfag 1 5.-10. trinn	4,5	1,1	14
Spesialpedagogikk 1 1.-10. trinn	4,5	1,2	18
Engelsk 1 1.-7. trinn	4,5	1,1	275
Naturfag 1 5.-10. trinn	4,5	1,0	19
Spesialpedagogikk 1 5.-10. trinn	4,5	0,7	17
Naturfag 2 8.-13. trinn	4,5	0,9	10
Andrespråkspedagogikk 1 1.-10. trinn	4,4	0,8	28
Tysk 1 5.-10. trinn	4,4	1,6	7
Norsk 1 1.-7. trinn	4,4	1,1	221
Programmering 1.-7. trinn	4,4	1,1	22
Engelsk 1 5.-10. trinn	4,4	1,1	46
Engelsk 2 5.-10. trinn	4,3	1,0	48
Naturfag 1 1.-7. trinn	4,3	1,2	11
KRLE 1 1.-10. trinn	4,2	1,0	13
Tysk 1 8.-13. trinn	4,2	0,5	7
Matematikk 1 1.-7. trinn	4,2	1,3	294
Matematikk 2 8.-13. trinn	4,2	1,3	26
Engelsk 1 8.-13. trinn	4,2	0,8	31
Spesialpedagogikk 2 1.-10. trinn	4,2	1,0	16
Matematikk 1 5.-10. trinn	4,1	1,1	91
Matematikk 1 8.-13. trinn	4,1	0,9	22
Norsk 1 5.-10. trinn	4,1	1,3	62
Programmering 8.-13. trinn	4,1	1,1	59
Musikk 1 1.-10. trinn	4,1	0,6	5
Norsk 2 1.-7. trinn	4,0	1,4	23

Norsk 2 8.-13. trinn	3,8	1,3	28
Programmering 5.-10. trinn	3,8	1,1	28
Spesialpedagogikk 1 8.-13. trinn	3,8	1,3	13
Matematikk 2 5.-10. trinn	3,8	1,4	70
Norsk 2 5.-10. trinn	3,6	1,4	57
Norsk 1 8.-13. trinn	3,2	1,1	18
Norsk tegnspråk 1 1.-10. trinn	3,0	1,5	13

Tabelloversikt

Tabell 2.1 Utvalg, populasjon og svarprosent	17
Tabell 2.2: Lærernes studiesteder. Antall og prosent. N = 2471.....	18
Tabell 2.3: Fordeling på fag. Antall og prosent.	19
Tabell 2.4: Faggrupper, antall og prosent.	20
Tabell 5.1: Gjennomsnittlig læringsutbytte etter lærested. Gjennomsnitt. N = 2178.....	49
Vedlegg 2.1. Utvalg (lærere som besvarte spørreskjemaet) sammenliknet med populasjon (alle lærere som tok videreutdanning innen Kompetanse for kvalitet) fordelt på fag. Prosent.....	61
Vedlegg 2.2. Utvalg og populasjon ordinære lærere fordelt på studiested. Prosent.	62
Vedlegg 5.1: Gjennomsnittlig opplevd læringsutbytte etter fag. Prosent. N = 1924.....	63

Figuroversikt

Figur 2.1: Deltakernes alder. Prosent. N = 2507.	21
Figur 2.2: Grunner til å ikke begynne på studiet. Antall.	22
Figur 2.3: Grunner til å slutte på studiet. Prosent. N = 35.....	22
Figur 3.1: Hva var viktige og mindre viktige grunner til at du bestemte deg for å søke om videreutdanning? Prosent. N = 2601.....	24
Figur 3.2: I hvilken grad var du selv motivert for å ta videreutdanning? Prosent. N = 2652.	26
Figur 3.3: I hvilken grad har tilretteleggingen ved skolen bidratt til eller hindret ditt utbytte fra studiet? Prosent. N = 2653.....	27
Figur 3.4: Opplevelse av tilrettelegging ved skole etter finansieringsordning. Prosent. N = 2634.....	28
Figur 3.5: Kultur for kunnskapsdeling ved skolen. Prosent. N = 2625.....	29
Figur 4.1: Hvor viktig mener du ulike deler av videreutdanningen har vært for ditt læringsutbytte? Prosent. N = 2581.....	32
Figur 4.2: Jeg har jobbet aktivt med studiet mellom samlingene. Prosent. N = 2528.....	33
Figur 4.3: Andel som i svært stor og stor grad har jobbet aktivt med studiet mellom samlingene i ulike faggrupper. Prosent. N = 2453.....	34
Figur 4.4: Andel som i svært stor og stor grad har jobbet aktivt med studiet mellom samlingene ved ulike studiesteder. Prosent. N = 2418.....	35
Figur 4.5: Andel som er enig i ulike påstander om undervisningen som har vært på nett. Prosent. N = 2443.....	36
Figur 4.6: Videreutdanning under korona. Prosent. N = 2463.....	37
Figur 4.7: Andel i ulike faggrupper som svarer at situasjonen med korona har redusert læringsutbyttet i svært liten grad. Prosent. N = 2438.	37
Figur 4.8: Andel som er enig i ulike påstander om nettbasert undervisning. Prosent. N = 2446.....	38
Figur 4.9: Tema i veilederutdanningen. Prosent. N = 266.	39
Figur 4.10: Faglig nivå og relevans. Prosent. N = 2528.	40

Figur 4.11: Faglig nivå og relevans delt inn etter faggruppe. Andel som svarer i svært stor og i stor grad. Prosent. N = 2453.....	41
Figur 4.12: Faglig nivå og relevans delt inn etter studiested. Andel som svarer i svært stor og i stor grad. Prosent. N = 2453.....	42
Figur 4.13: Hovedinntrykk av kvaliteten på studiet. Prosent. N = 2472.....	43
Figur 4.14: Andel som opplever kvaliteten på studiet som svært god etter faggruppe. Prosent. N = 2172.....	44
Figur 4.15: Andel som opplever kvaliteten på studiet som svært god etter studiested. Prosent. N = 2425.....	45
Figur 5.1: Opplevd læringsutbytte. Prosent. N = 2212.....	48
Figur 5.2: Opplevd læringsutbytte etter faggruppe. Gjennomsnitt. N = 2192.....	49
Figur 5.3: Opplevd læringsutbytte for lærere som tok videreutdanning i veiledning. Prosent. N = 242.....	50
Figur 5.4: Opplæring i bruk av digitale ressurser. Prosent. N = 2277.....	52
Figur 5.5: Alt i alt, hvor fornøyd er du med studiets opplæring i digitale ressurser? Prosent. N = 2274.....	53
Figur 5.6: Hvor fornøyd lærerne er med studiets opplæring i digitale ressurser etter faggruppe. Prosent. N = 2185.....	53
Figur 5.7: Hvem har vært viktig for deg i arbeidet med å ta i bruk det du har lært i videreutdanningen? Prosent. N = 2501.....	54
Figur 5.8: Anvendelse av kunnskap fra videreutdanningen. Prosent. N = 2505.....	55
Figur 5.9: Andel i ulike faggrupper som er enig i at de er svært motivert for å ta i bruk det de har lært. Prosent. N = 2445.....	56
Figur 5.10: Andel på ulike studiesteder som er enig i at de er svært motivert for å ta i bruk det de har lært. Prosent. N = 2414.....	57

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no